

Ammattikorkeakoulujen opiskelija- ja tutkintotietojen tiedonkeruun rationalisointi

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:20

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä.

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar.

Ammattikorkeakoulujen opiskelija- ja tutkintotietojen tiedonkeruun rationalisointi

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:20

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö
Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto
Meritullinkatu 10, Helsinki
PL 29, 00023 Valtioneuvosto

<http://www.minedu.fi/julkaisut/index.html>
Yliopistopaino, Helsinki 2004

ISBN 952-442-777-X (nid.)
ISBN 952-442-778-8 (PDF)
ISSN 1458-8102

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:20

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetusministeriö

Julkaisun päivämäärä
26.5.2004

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Ammattikorkeakoulujen tiedonkeruu -työryhmä Puheenjohtaja: Tuulikki Koski Sihteerit: Kari Korhonen, Lea Juhola ja Miikka Paajavuori	Julkaisun laji Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä	
	Toimeksiantaja Opetusministeriö	
	Toimielimen asettamispvm 14.8.2003	Dnro 35/043/2003

Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen)
Ammattikorkeakoulujen opiskelija- ja tutkintotietojen tiedonkeruun rationalisointi
(Rationalisering av studerande- och examensdatainsamlingen i yrkeshögskolorna)

Julkaisun osat Muistio

Tiivistelmä

Opetusministeriö asetti 14.8.2003 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus ammattikorkeakoulujen opiskelija- ja tutkintotiedonkeruun rationalisoinnista. Tällä hetkellä näitä tietoja kerää Tilastokeskus yleistilastoviranomaisen ominaisuudessa, opetusministeriö tavoitesopimusneuvotteluja sekä muuta seurantaa ja päätöksentekoa varten sekä Opetushallitus ammattikorkeakoulurahoituksen laskemista varten. Synnä moninkertaiseen tiedonkeruuseen ovat eri viranomaisten erilaiset tarpeet tilastojen valmistumisaikataulujen ja tietosisältöjen suhteen.

Työryhmän tehtävänä oli

- 1) laatia ehdotus kuinka Tilastokeskuksen ammattikorkeakouluilta keräämien opiskelija- ja tutkintotietojen tiedonkeruun ajankohdat sovitetaan ammattikorkeakoulujen ja muiden tiedontarvitsijoiden kesken,
- 2) tehdä selvitys siitä, kuinka ammattikorkeakoulujen tietojärjestelmiä ja Tilastokeskuksen tiedonkeruuta voitaisiin kehittää siten, että tiedot saataisiin oppilaitoksilta oikeellisina ja luotettavina,
- 3) määritellä tietosisällöt ja käsitteet vastaamaan kunkin tahon tietotarpeita ja
- 4) tehdä ehdotus tietojen valmistumisajankohdan aikaistamisesta ja porrastamisesta.

Työryhmä selvitti työssään ammattikorkeakouluja koskevan tiedonkeruun ja tilastoinnin nykytilan sekä eri viranomaisten tietotarpeet koskien ammattikorkeakoulujen opiskelija- ja tutkintotietoja.

Työryhmän ehdotus tiivistettynä:

- Tilastokeskuksen opiskelija- ja tutkintotiedonkeruun valmistumisaikataulua nopeutetaan opetusministeriön ja rahoituslaskennan aikataulutarpeet huomioon ottavaksi.
- Tilastokeskuksen opiskelija- ja tutkintotiedonkeruun tietosisältöä laajennetaan opetusministeriön ja rahoituslaskennan vaatimukset täyttäväksi.
- Opetusministeriö luopuu omista opiskelija- ja tutkintotiedonkeruistaan vuotta 2005 koskevista tiedonkeruista alkaen.
- Nykyisen rahoituslain voimassa ollessa Opetushallitus luopuu ammattikorkeakoulurahoituksen opiskelijatiedonkeruistaan (20.1. ja 20.9.) vuonna 2006. Uuden rahoituslain voimaan tullessa Opetushallitus luopuu opiskelijatiedonkeruistaan vuonna 2005 tai vuonna 2006 sen mukaan, minä vuonna uusi rahoituslaki tulee voimaan.
- Opetusministeriö saa opiskelija- ja tutkintotiedot ja Opetushallitus rahoituslaskennan tarvitsemat tiedot luopumisajankohdasta alkaen Tilastokeskuksesta.
- Perustetaan yhteinen avoin käsiterekisteri käsitteitä, luokituksia ja koodistoja varten. Käsitrekisteriä ylläpitävät, opetusministeriö, Opetushallitus, ammattikorkeakoulut, ammattikorkeakoulujen ylläpitäjät ja Tilastokeskus.
- Opetusministeriö asettaa yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa projektiryhmän, jonka tehtävänä on syksystä 2004 alkaen kehittää ammattikorkeakoulujen tietojärjestelmiä varten yhteisiä kerättävien tietoaineistojen tarkistusrutiineja sekä Tilastokeskuksen tiedonkeruu- ja tiedonjakelukäytäntöjä.

Avainsanat

Ammattikorkeakoulu, opiskelijatiedonkeruu, tutkintotiedonkeruu, opiskelijatilasto, tutkintotilasto

Muut tiedot

Sarjan nimi ja numero Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:20	ISSN 1458-8102	ISBN 952-442-777-X (nid.) 952-442-778-8 (PDF)	
Kokonaissivumäärä 44 + liitteet	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Yliopistopaino	Kustantaja Opetusministeriö		

Presentationsblad

Utgivare
Undervisningsministeriet

Utgivningsdatum
26.5.2004

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare) Arbetsgruppen för datainsamling i yrkeshögskolorna Ordförande: Tuulikki Koski Sekreterare: Kari Korhonen, Lea Juhola, Miikka Paajavuori		Typ av publication Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar	
		Uppdragsgivare Undervisningsministeriet	
		Datum för tillsättande av organet 14.08.2003	Dnr 35/043/2003
Publikation (även den finska titeln) Rationalisering av studerande- och examensdatainsamlingen i yrkeshögskolorna (Ammattikorkeakoulujen opiskelijaj- ja tutkintotietojen tiedonkeruun rationalisointi)			
Publikationens delar Promemorior + samt bilagor			
Sammandrag <p>Den 14 augusti 2003 tillsatte undervisningsministeriet en arbetsgrupp med uppgift att lägga fram ett förslag till rationalisering av studerande- och examensdatainsamlingen vid yrkeshögskolorna. För närvarande sköts insamlingen av Statistikcentralen i egenskap av allmän statistikmyndighet, av undervisningsministeriet för målavtalsförhandlingarna, övervakningen och beslutsfattandet i övrigt samt av Utbildningsstyrelsen för beräkningen av yrkeshögskolornas finansiering. Orsaken till den mångdubbla datainsamlingen är att de enskilda myndigheterna behöver uppgifterna vid olika tidpunkter och med olika innehåll.</p> <p>Arbetsgruppen skulle</p> <ol style="list-style-type: none">1) utarbeta ett förslag till hur insamlingstiderna för Statistikcentralens insamling av studerande- och examensdata i yrkeshögskolorna kan anpassas mellan yrkeshögskolorna och andra som behöver uppgifterna,2) göra en kartläggning av hur yrkeshögskolornas datasystem och Statistikcentralens datainsamling kunde utvecklas så att uppgifterna fås från läroanstalterna, felfria och tillförlitliga,3) definiera datainnehållen och begreppen så att de svarar mot databehoven i respektive instans, och4) komma med ett förslag till hur uppgifterna kan färdigställas tidigare och stegvis. <p>Arbetsgruppen utredde nuläget i den datainsamling och statistikföring som gäller yrkeshögskolorna samt olika myndigheters databehov i fråga om yrkeshögskolornas studerande- och examensdata.</p> <p>Arbetsgruppens förslag i sammandrag</p> <ul style="list-style-type: none">- Färdigställandet av Statistikcentralens studerande- och examensstatistik bör ske snabbare så att undervisningsministeriets och finansieringsberäkningens tidtabeller beaktas- Datainnehållet i Statistikcentralens studerande- och examensdatainsamling utvidgas så att det uppfyller undervisningsministeriets och finansieringsberäkningens krav- Undervisningsministeriet slopar sin egen studerande- och examensdatainsamling fr.o.m. uppgiftsåret 2005- Medan den gällande finansieringslagen är i kraft slopar Utbildningsstyrelsen sin insamling av studerandedata för yrkeshögskolornas finansiering (20.1 och 20.9) år 2006. Om den nya finansieringslagen träder i kraft frångår Utbildningsstyrelsen studerandedatainsamlingen år 2005 eller 2006, beroende på vilket år den nya lagen träder i kraft- Efter det att den egna datainsamlingen slopats får undervisningsministeriet och Utbildningsstyrelsen studerande- och examensdata respektive de data som behövs för finansieringsberäkningen av Statistikcentralen- Ett gemensamt öppet begreppsregister upprättas för begrepp, klassificeringar och kodsystém. Begreppsregistret förs av undervisningsministeriet, Utbildningsstyrelsen, yrkeshögskolorna och deras huvudmän samt Statistikcentralen- Undervisningsministeriet tillsätter tillsammans med Statistikcentralen en projektgrupp som med början från hösten 2004 skall utveckla gemensamma granskningsrutiner för de datamaterial som samlas in för yrkeshögskolornas datasystem samt datainsamlings- och distributionspraxisen vid Statistikcentralen.			
Nyckelord Yrkeshögskola, studerandedatainsamling, examensdatainsamling, studerandestatistik, examensstatistik			
Övriga uppgifter			
Seriens namn och nummer Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2004:20		ISSN 1458-8102	ISBN 952-442-777-X (htf) 952-442-778-8 (PDF)
Sidoantal 44 + bilagor	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Universitetstrycket		Förlag Undervisningsministeriet	

Description

Publisher Ministry of Education		Date of publication 26.5.2004	
Authors (If a committee: name of organ, chair, secretary) Chair: Tuulikki Koski Secretaries: Kari Korhonen, Lea Juhola, Miikka Paajavuori	Type of publication Reports of the Ministry of Education, Finland		
	Contracted by Ministry of Education		
	Committee appointed on 14.08.2003	Dno 35/043/2003	
Name of publication Report of the committee on the rationalisation of polytechnic data collection			
Parts Report + annexes			
Abstract On 14 August 2003 the Ministry of Education appointed a committee to look into ways to rationalise the collection of data on polytechnic students and degrees. At the moment, the data are collected by Statistics Finland in its capacity as the national statistical office, by the Ministry of Education for the purposes of performance negotiations and other monitoring and decision-making, and by the National Board of Education for the calculation of polytechnic funding. The reason for this multiple data collection is that the different authorities need data at different times and on different aspects of polytechnic education. The committee was set up to 1) put forward a proposal for adjusting the time of collecting data on polytechnic students and degrees among authorities collecting and needing this data; 2) explore possibilities for developing polytechnic data systems and the Statistics Finland data collection to ensure timely, correct and reliable data; 3) define the content and concepts to meet the needs of each party, and 4) make a proposal for expediting and staggering the dates on which the of data is available. The committee surveyed the present situation in data collection and polytechnic statistics and the different authorities' information needs regarding polytechnic students and degrees. The committee's proposals in brief: - The completion of student and degree statistics will be expedited in response to the needs of the Ministry of Education and those of funding calculations. - The collection of data by Statistics Finland will be expanded in response to the needs of the Ministry of Education and those of funding calculations. - The Ministry of Education will discontinue its own collection of data on students and degrees from the 2005 data onwards. - The present Financing Act being in force, the National Board of Education will discontinue its collection (20 Jan. and 20 Sep.) of data on polytechnic financing in 2006. When the new Act comes into force the National Board will renounce data collection in 2005 or in 2006, depending on its promulgation date. - After discontinuing its own data collection, the Ministry of Education will receive the polytechnic student and degree data it needs from Statistics Finland. - A joint open register will be set up for concepts, classifications and codes. It will be maintained by the Ministry, the National Board, polytechnics, the owners of polytechnics and Statistics Finland. - The Ministry of Education will set up a project group to develop the checking routines and the practices of Statistics Finland in the collection and distribution of jointly needed data from autumn 2004 onwards.			
Other information			
Name and number of series Reports of the Ministry of Education, Finland 2004:20		ISSN 1458-8102	ISBN 952-442-777-X (pbk) 952-442-778-8 (PDF)
Number of pages 44 + annexes	Language Finnish	Price	Degree of confidentiality public
Distributed by Helsinki University Press		Published by Ministry of Education	

Opetusministeriölle

Opetusministeriö asetti 14.8.2003 työryhmän, jonka tehtävänä oli

- 1) laatia ehdotus kuinka Tilastokeskuksen ammattikorkeakouluilta keräämien opiskelija- ja tutkintotietojen tiedonkeruun ajankohdat sovitetaan ammattikorkeakoulujen ja muiden tiedontarvitsijoiden kesken,
- 2) tehdä selvitys siitä, kuinka ammattikorkeakoulujen tietojärjestelmiä ja Tilastokeskuksen tiedonkeruuta voitaisiin kehittää siten, että tiedot saataisiin oppilaitoksilta oikeellisin ja luotettavina,
- 3) määritellä tietosisällöt ja käsitteet vastaamaan kunkin tahon tietotarpeita ja
- 4) tehdä ehdotus tietojen valmistumisajankohdan aikaistamisesta ja porrastamisesta.

Työryhmän puheenjohtajaksi opetusministeriö kutsui erikoissuunnittelija Tuulikki Kosken ja jäseniksi johtaja Tuulikki Paturin Helsingin liikelatouden ammattikorkeakoulusta, palvelupäällikkö Päivi Ahon Laurea-ammattikorkeakoulusta, kehityspäällikkö Tapio Ekholmin Espoon-Vantaan teknillisestä ammattikorkeakoulusta, opintotoimiston päällikkö Anja Vallan Hämeen ammattikorkeakoulusta, atk-suunnittelija Ulla Tiaisen Jyväskylän ammattikorkeakoulusta, tietohallintopäällikkö Pekka Koivukosken Oulun seudun ammattikorkeakoulusta, tilastopäällikkö Hilikka Kousan ja yliaktuaari Miikka Paajavuoren Tilastokeskuksesta, erikoistutkija Lea Juholan, projektipäällikkö Ritva Sammalkiven ja ylitarkastaja Outi Kivipellon Opetushallituksesta, sovellusasantuntija Seppo Jänkälän CSC-Tieteellinen Laskenta Oy:stä sekä suunnittelija Juho Korven ja erikoissuunnittelija Kari Korhosen opetusministeriöstä. Työryhmän sihteereinä toimivat työryhmän jäsenet Miikka Paajavuori Tilastokeskuksesta, Lea Juhola Opetushallituksesta ja Kari Korhonen opetusministeriöstä.

Työryhmän pysyvänä asiantuntijana toimi tietohuoltopäällikkö Leena Meisalo Suomen Kuntaliitosta.

Työryhmä kokoontui kahdeksan kertaa.

Työryhmän määräaika oli 30.4.2004.

Saatuana työnsä valmiiksi työryhmä luovuttaa muistionsa opetusministeriölle.

Helsingissä 26. huhtikuuta 2004

Tuulikki Koski
Tuulikki Koski

Tuulikki Paturi
Tuulikki Paturi

Päivi Aho
Päivi Aho

Tapio Ekholm
Tapio Ekholm

Anja Valta
Anja Valta

Ulla Tiainen
Ulla Tiainen

Pekka Koivukoski
Pekka Koivukoski

Hilkka Kousa
Hilkka Kousa

Miikka Paajavuori
Miikka Paajavuori

Lea Juhola
Lea Juhola

Ritva Sammalkivi
Ritva Sammalkivi

Outi Kivipelto
Outi Kivipelto

Seppo Jänkälä
Seppo Jänkälä

Jaho Korpi
Jaho Korpi

Kari Korhonen
Kari Korhonen

Sisältö

1	Johdanto	10
2	Ammattikorkeakoulukoulutuksen tilastoinnin ja tiedonkeruun nykytila - viranomaisnäkökulma	12
2.1	Tilastokeskuksen ammattikorkeakoulutilastot ja -tiedonkeruut	13
2.1.1	<i>Tilastoinnissa käytetyt keskeiset käsitteet ja niiden määrittelyt</i>	13
2.1.2	<i>Tilastoinnissa ja tiedonkeruussa käytetyt keskeiset luokitukset</i>	14
2.1.3	<i>Tilastointiaikataulu</i>	14
2.1.4	<i>Tietojen tarkistaminen</i>	14
2.2	Opetusministeriön ammattikorkeakoulutilastot ja -tiedonkeruut	15
2.2.1	<i>Tilastoinnissa käytetyt keskeiset käsitteet ja niiden määrittelyt</i>	16
2.2.2	<i>Tilastoinnissa ja tiedonkeruussa käytetyt keskeiset luokitukset</i>	17
2.2.3	<i>Tilastointiaikataulu</i>	17
2.2.4	<i>Tietojen tarkistaminen</i>	17
2.3	Opetushallituksen valtionosuusjärjestelmätilastointi ja -tiedonkeruu	18
2.3.1	<i>Tilastoinnissa käytetyt keskeiset käsitteet ja niiden määrittelyt</i>	18
2.3.2	<i>Tilastoinnissa ja tiedonkeruussa käytetyt keskeiset luokitukset</i>	19
2.3.3	<i>Tilastointiaikataulu</i>	19
2.3.4	<i>Tietojen tarkistaminen</i>	19
2.4	Tilastoinnin ja tiedonkeruiden päällekkäisyys	20
2.4.1	<i>Opiskelija- ja tutkintotiedonkeruun kattavuus</i>	20
2.4.2	<i>Opiskelija- ja tutkintotiedonkeruun tarkkuustaso</i>	20
2.4.3	<i>Opiskelija- ja tutkintotilastojen valmistumisaikataulu</i>	21
2.5	Tilastoaineistoissa olevat virheet, niiden tarkistaminen ja korjaaminen	23
2.6	Tiedonkeruussa ja tilastoinnissa käytetyt käsitteet - yhteisen käsiterekisterin tarve	24

3	Ammattikorkeakoulujen opiskelija- ja opintohallintojärjestelmät ja viranomaistiedonkeruut - ammattikorkeakoulunäkökulma	26
3.1	Ammattikorkeakoulujen opiskelija- ja opintohallintojärjestelmä	26
3.1.1	<i>Käyttötarkoitus</i>	26
3.1.2	<i>Ylläpitämiseen liittyvät säädökset ja ohjeet</i>	27
3.1.3	<i>Hallinnointi, vastuut ja käyttöoikeudet</i>	27
3.1.4	<i>Tietolähteet</i>	28
3.1.5	<i>Tietojen luovutukset</i>	28
3.1.6	<i>Suojaaminen</i>	29
3.2	Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmän tietosisältö	29
3.2.1	<i>Tiedot ammattikorkeakoulusta</i>	29
3.2.2	<i>Tiedot opiskelijoista</i>	30
3.2.3	<i>Tiedot opinnoista ja opintosuorituksista</i>	30
3.2.4	<i>Tiedot kansainvälisestä opiskelija-, harjoittelija-, opettaja- ja asiantuntijavaihdosta</i>	31
3.2.5	<i>Tiedot henkilöstöstä</i>	31
3.3	Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmästä tuotettavat dokumentit ja raportit sekä yhteydet muihin ammattikorkeakoulujen tietojärjestelmiin	32
3.4	Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmän tietojen luotettavuuden ja oikeellisuuden tarkistaminen	33
3.5	Viranomaistiedonkeruut - ammattikorkeakoulujen näkökulma	34
4	Työryhmän ehdotukset	38
4.1	Tiedonkeruuajankohdat, tilaston valmistumisajankohdan aikaistaminen ja porrastaminen	38
4.2	Tietosisältöjen ja käsitteiden määrittely	40
4.3	Ammattikorkeakoulujen tietojärjestelmien ja Tilastokeskuksen tiedonkeruun kehittäminen tietojen luotettavuuden takaamiseksi	43
4.4	Työryhmän esitysten henkilöstö- ja kustannusvaikutukset	44

1 Johdanto

Opetushallinnon tietojärjestelmien kehittämisen periaatteena on, että tieto tallennetaan vain siellä missä se syntyy. Kun tieto syntyy ja tallentuu tiettyä toimintoa palvelemaan tehtyyn tietojärjestelmään sitä hyödynnetään eri tietojärjestelmissä käyttäen hyväksi tietoliikenneyhteyksiä, tiedonsiirtoja ja järjestelmien integrointimahdollisuuksia.

Kaikilla koulutuspolitiikan sektoreilla ja tiedepolitiikassa lainsäädäntöä on kevennetty ja toimivaltaa on siirretty koulutuksen järjestäjille ja korkeakouluille. Lainsäädännössä asetettujen keskeisten tavoitteiden toimeenpanossa on enenevässä määrin siirrytty normi-ohjauksesta informaatio-ohjaukseen ja tietojohdamiseen. Säädös- sekä muu päätöksentekeminen, lainsäädäntö ja asetettujen tavoitteiden toteutumisen seuranta ja arviointi on tullut yhä keskeisemmäksi ohjauksen avaintekijäksi ja vaatii laajaa ja tarkkaa tietoa. Tietotarpeita määrittävät myös korkeakoulujen kanssa tehtävät tavoite- ja tulossopimukset, tuloksellisuuden arvioinnissa käytettävät tuloksellisuus- ja vaikuttavuusindikaattorit sekä koulutuksen alueellinen, koulutussektorikohtainen ja alakohtainen määrällisen mitoituksen suunnittelu.

Tilastokeskuksen tehtävänä on laatia yhteiskuntaoloja koskevia tilastoja ja selvityksiä, kerätä ja ylläpitää yhteiskuntaa kuvaavia tietoaineistoja, hoitaa tietopalvelua ja edistää tilastotiedon hyväksikäyttöä, kehittää tilastomenetelmiä ja tehdä tilastojen kehittämiseksi palvelevaa tutkimustyötä, huolehtia valtion tilastotoimen yleisestä kehittämisestä yhteistyössä muiden valtion viranomaisten kanssa ja osallistua Suomen kansainväliseen tilastoyhteistyöhön ja koordinoida sitä.

Tällä hetkellä ammattikorkeakoulut toimittavat saman tilastointiajankohdan tietoja opiskelijoista ja tutkinnon suorittaneista Tilastokeskukselle, opetusministeriölle ja Opetushallitukselle. Kukin tahok kerää tietoja jonkin verran toisistaan poikkeavilla perusjoukoilla, tietosisällöillä, määrittelyillä, luokituksilla ja tiedonkeruumenetelmillä. Tilastokeskuksen tiedonkeruut ovat henkilö pohjaisia ja muiden summatasoisia. Erot tiedonkeruiden kattavuudessa (perusjoukossa), tietojen yksityiskohtaisuudessa (tarkkuustasossa) ja aineistojen valmistumisaikatauluissa ovat erityisesti aiheuttaneet päällekkäistä tiedonkeruuta.

Tavoitteena on, että opetushallinto ei enää kerää tietoja opiskelijoista ja tutkinnon suorittaneista, vaan että ammattikorkeakoulut ylläpitävät näitä tietoja omissa tietojärjestelmissään ja toimittavat sovitut tiedot Tilastokeskukseen, joka edelleen toimittaa opetushallinnon tarvitsemat tiedot opetusministeriöön ja Opetushallitukseen tietopalvelusopimuksen mukaisesti. Tilastokeskus on vuosittain toimittanut aineistoja opetushallinnolle maksullisena toimeksiantona Tilastokeskuksen, opetusministeriön, Opetushallituksen ja Suomen

Akatemian solmiman tietopalvelusopimuksen mukaisesti. Tilastokeskuksen ammattikorkeakouluilta keräämistä ja tuottamista tilastoista sekä opetusministeriön tietotuotannon/analyysien avulla myös ammattikorkeakouluille ja ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille syntyy mahdollisuus laatia analyysijä koulutusalojen, koulutusohjelmien ja toimipisteidensä toiminnasta ja vertailusta muihin toimijoihin

Tämän työryhmän tehtävänä oli tehdä ehdotus siitä miten päällekkäisistä tiedonkeruista voidaan luopua. Toimeksiantonsa mukaisesti työryhmä rajasi työnsä koskemaan Tilastokeskuksen, opetusministeriön ja Opetushallituksen ammattikorkeakouluilta keräämiä opiskelija- ja tutkintotietoja. Työryhmän ehdotusten tavoitteena on parantaa ammattikorkeakoulujen tietojärjestelmistä Tilastokeskukselle tuotettavien tietojen laatua, aineistojen virheettömyyttä ja vertailukelpoisuutta. Tilastoaineistojen virheettömyys vähentää Tilastokeskuksessa tehtävää tarkistustyötä ja sitä kautta nopeuttaa tilastojen valmistumisaikataulua. Tilastokeskuksen tuottamien tilastojen valmistumisen nopeutuminen poistaa opetusministeriön ja Opetushallituksen tarpeen kerätä ammattikorkeakouluilta erikseen opiskelija- ja tutkintotietoja.

2 Ammattikorkeakoulu- koulutuksen tilastoinnin ja tiedonkeruun nykytila - viranomaisnäkökulma

Ammattikorkeakouluilta kerää tietoja usea eri viranomainen. Ammattikorkeakoulujen opiskelijatietoja syksyn 20.9. tilanteesta kerää ja tilastoi kolme eri viranomaista: Tilastokeskus, opetusministeriö ja Opetushallitus. Tämän lisäksi Kela kerää tietoja opintotukeen oikeuttavista opiskelijoista. Kalenterivuoden tutkintotietoja kerää ja tilastoi sekä Tilastokeskus että opetusministeriö.

Kullakin näiden kolmen viranomaisen tilastoilla on oma tehtävänsä. Tilastokeskus yleis-tilastoviranomaisena on vastuussa yhteiskuntaa kuvaavien perustilastojen tuottamisesta. Tilastokeskuksella on myös lakiin perustuva oikeus kerätä tietoja henkilö pohjaisena. Jotta päätöksentekoa ja suunnittelua varten saataisiin tuotettua koulutuksesta riittävän monipuolista tietoa, kerää Tilastokeskus kaikki peruskoulun jälkeisen koulutuksen opiskelija- ja tutkintotietonsa henkilö pohjaisena. Henkilö pohjaisia aineistoja yhdistelemällä pystytään tuottamaan monipuolista tietoa opiskeluun sijoittumisesta, tutkinnon jälkeisestä sijoittumisesta sekä muista erilaisista opiskelijavirroista.

Opetusministeriön AMKOTA-tietokantaan on koottu monipuolista tietoa seurannan ja päätöksenteon pohjaksi. Tilastotiedot ovat tärkeä osa tavoite- ja tulosohjausprosessia. AMKOTA-tietokanta toimii samalla myös ammattikorkeakoulujen sisäisen seurannan ja päätöksenteon apuvälineenä samoin kuin tutkijoiden ja muiden sidosryhmien tietolähteenä. Opiskelija- ja tutkintotiedot ovat keskeinen osa AMKOTA:ssa olevaa tietovarantoa.

Opetushallitus toteuttaa sille annettua tehtävää valtiosuuden määrittämiseksi tarvittavien opiskelijatietojen keräämisessä. Keskeistä on paitsi tietojen oikeellisuus myös se, että tiedot saadaan riittävän nopeasti päätöksenteon pohjaksi.

2.1 Tilastokeskuksen ammattikorkeakoulu-tilastot ja -tiedonkeruut

Tilastokeskus tuottaa tilastoja vuosittain ammattikorkeakoulutuksen hakijoista, hyväksytyistä, opiskelupaikan vastaanottaneista, uusista opiskelijoista, opiskelijoista, tutkinnoista, keskeyttäneistä, opiskeluun sijoittumisesta ja tutkinnon jälkeisestä sijoittumisesta sekä ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoiminnasta. Tilastointia varten Tilastokeskuksen oppilaitostilastot kerää ammattikorkeakouluilta henkilö pohjaiset tiedot ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista ja ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen opiskelijoista sekä tiedot ammatillisen opettajankoulutuksen suorittaneista ammatillista opettajankoulutusta järjestäviltä ammattikorkeakouluilta. Tiedot kerätään sähköisessä muodossa ja ammattikorkeakoulut toimittavat ne salattuina sähköpostin liitetiedostoina Tilastokeskukseen.

Tiedot hakeneista, hyväksytyistä ja opiskelupaikan vastaanottaneista Tilastokeskus saa Opetushallituksen ylläpitämästä hakija- ja opiskelupaikkarekisteristä, keskeyttämisselastot lasketaan opiskelija- ja tutkintotietojen pohjalta ja sijoittumistiedot saadaan yhdistelemällä opiskelija- ja tutkintotietoja muihin Tilastokeskuksessa käytössä oleviin rekistereihin.

Lisäksi oppilaitostilastot kerää aikuiskoulutusta koskevia tietoja annetun opetuksen määrästä. Tilastokeskuksen tiede- ja teknologiatilastot keräävät vuosittain tiedot ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehittämistoiminnasta.

Tässä raportissa tarkastellaan vain opiskelija- ja tutkintotiedonkeruuta sekä opettajankoulutuksen suorittaneiden tiedonkeruuta. Tutkintoon johtamaton aikuiskoulutus (Oppilaitokset-lomake) -tiedonkeruu samoin kuin tutkimus- ja kehittämistoiminta -tiedonkeruu eivät ole tarkastelussa mukana.

2.1.1 Tilastoinnissa käytetyt keskeiset käsitteet ja niiden määrittelyt

Opiskelijat

Opiskelijoihin tilastoidaan ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa nuorten ja aikuisten koulutuksessa ja ammattikorkeakoulun jatkotutkintoon johtavassa koulutuksessa kyseisenä vuonna 20.9. kirjoilla olevat läsnä- tai poissaoleviksi ilmoittautuneet opiskelijat.

Uudet opiskelijat

Uusiksi opiskelijoiksi lasketaan 20.9. kirjoilla olevista opiskelijoista ne, jotka ovat ilmoittautuneet kyseiseen ammattikorkeakouluun kyseiseen tutkintoon sinä vuonna ensimmäistä kertaa läsnä- tai poissaoleviksi opiskelijoiksi.

Tutkinnot

Tutkintoihin lasketaan *kaikki* kalenterivuonna suoritettut ammattikorkeakoulututkinnot ja ammattikorkeakoulun jatkotutkinnot, joista on annettu erillinen tutkintotodistus.

Opettajankoulutuksen suorittaneet

Opettajankoulutuksen suorittaneisiin lasketaan opettajakorkeakouluissa kalenterivuonna ammatillisen opettajankoulutuksen pedagogiset opinnot, opinto-ohjaajan opinnot tai erityisopettajan opinnot suorittaneet.

2.1.2 Tilastoinnissa ja tiedonkeruussa käytetyt keskeiset luokitukset

Tilastoinnissa käytetään Tilastokeskuksen, opetushallinnon ja kansainvälisiä koulutusala- ja koulutusasteluokituksia, oppilaitosluokitusta sekä erilaisia alue- ja henkilöluokituksia. Tilastokeskus ylläpitää avaimia oman kansallisen koulutusala- ja -asteluokituksen ja opetushallinnon koulutusala- ja -asteluokitusten välillä.

Opiskelija- ja tutkintotiedonkeruussa Tilastokeskus käyttää ylläpitämäänsä AMKOTA-tilastoinnin kanssa yhteistä tutkinto-, koulutusohjelma- ja suuntautumisvaihtoehtonimikkeistöä koodeineen. Nämä nimikkeet perustuvat suoraan ammattikorkeakouluasetukseen ja opetusministeriön tekemiin ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmapäätöksiin. Päätöksen liiteosassa oleviin nimikkeisiin on liitetty kyseiset Tilastokeskuksen ylläpitämät koodit.

Opettajankoulutuksen suorittaneet -tilastoinnissa Tilastokeskuksen henkilö pohjaisen tiedonkeruun ja opetusministeriön AMKOTA-tiedonkeruun koodistot poikkeavat toisistaan.

2.1.3 Tilastointiaikataulu

Henkilöpohjainen opiskelija-aineisto

- tilastointipäivä 20.9.
- tiedonkeruu 20.9.–31.10.
- ennakkoaineisto valmis 31.1. mennessä
- lopullinen aineisto valmis 31.5. mennessä

Henkilöpohjainen tutkinto-aineisto

- tilastointiajankohta kalenterivuosi lukukausijaottelulla: kevään tutkinnot (1.1.–31.7.), syksyn tutkinnot (1.8.–31.12.)
- kevään tutkintojen tiedonkeruu 1.8.–31.8.
- ennakkoaineisto kevään tutkinnoista valmis 30.11. mennessä
- syksyn tutkintojen tiedonkeruu 1.1.–31.1.
- lopullinen kalenterivuoden (syksy + kevät) aineisto valmis 31.5. mennessä

Henkilöpohjainen opettajankoulutuksen suorittaneet -aineisto

- tilastointiajankohta kalenterivuosi
- tiedonkeruu 1.1.–14.3.
- aineisto valmis 31.8.

2.1.4 Tietojen tarkistaminen

Tilastokeskus kerää henkilö pohjaiset opiskelija- ja tutkintotietonsa sähköisessä muodossa. Ammattikorkeakoulut lähettävät tietonsa pyydetyn tietuekuvauksen mukaisena salattuina teksti- tai Excel-tiedostoina. Salauksen purkamisen jälkeen aineistot avataan Excel-muotoisina, jossa aineistoille voidaan tehdä silmämääräisiä tarkistuksia ja niiden pohjalta korjauksia. Yksityiskohtaisempi tarkistaminen tapahtuu siten, että ammattikorkeakouluista tulleet aineistot luetaan SAS-ohjelmalla (Tilastoanalyysiohjelmisto) SAS-tiedostoiksi, jonka jälkeen ajetaan virhetarkistusohjelmat. Näissä loogisuustarkistuksissa tietoja verrataan tietuekuvauksissa ja tiedonkeruun liitteissä annettuihin koodistoihin. Lisäksi verrataan kysytyjen tietojen

johdonmukaisuutta keskenään.

Tyypillisiä tarkistettavia asioita ovat mm. seuraavat:

- aineistossa olevien tutkinto-, koulutusohjelma- ja suuntautumisvaihtoehtotietojen vertaaminen opetusministeriön antamiin ammattikorkeakoulua koskeviin koulutusohjelmapäätöksiin
- henkilötunnuksen tarkistaminen, siihen liittyen sukupuolitiedon oikeellisuus
- opiskelukuntatiedon vertaaminen ammattikorkeakoulun koulutuksen järjestämispäätökseen (perustuu toimilupapäätökseen)
- opetuskielen tarkistaminen
- kirjoihin tuloajankohdan ja ilmoittautumistiedon johdonmukaisuustarkistus
- kirjoihin tuloajankohdan vertaaminen ammattikorkeakoulun kyseisen koulutusalan alkamisajankohtaan (perustuu toimilupapäätökseen)
- asuinkunta-, kansalaisuus- ja äidinkielitietojen vertaaminen olemassa oleviin koodistoihin (lopullinen näiden tietojen tarkistus tapahtuu vertaamalla niitä henkilötunnuksittain VRK:n väestön keskusrekisterin tietoihin)
- tutkinnon suoritusajan ja kirjoihin tuloajan vertaaminen
- opintoviikkomäärien summausten tarkistaminen.

Tämäntyyppisten loogisuustarkistusten lisäksi aineistosta ajetaan erilaisia frekvenssijakaumia ja taulukoita, joita tutkimalla ja esim. vertaamalla edellisen vuoden tietoihin voidaan arvioida lukujen oikeellisuutta.

Havaitsemistaan virheistä Tilastokeskus ottaa yhteyttä ammattikorkeakouluihin ja pyytää tarvittaessa lähettämään korjatun aineiston. Viimekädessä vastuu tietojen oikeellisuudesta on ammattikorkeakouluilla.

2.2 Opetusministeriön ammattikorkeakoulu-tilastot ja -tiedonkeruut

Opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen yhteinen, tavoite- ja tulosohjausprosessia tukeva ja tuloksellisuuden ja tehokkuuden arviointia palveleva päätöksenteko- ja tietojen analysointijärjestelmä AMKOTA toimii myös opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen sähköisen asioinnin järjestelmänä. AMKOTA:n sisältämää päätöstietoa ovat toimilupapäätökset, koulutusohjelmapäätökset ja sovitut aloituspaikat. Ammattikorkeakoulut tekevät päätöksentekoprosessiin liittyvät omat koulutusohjelma- ja aloituspaikkaesityksensä sekä hanke-esityksensä AMKOTA:n kautta. Tässä ominaisuudessa AMKOTA luo tietyiltä osin perustan muillekin ammattikorkeakoulukoulutusta koskeville järjestelmille. AMKOTA:sta on suora kytkentä Opetushallituksen ylläpitämään koulutusopasjärjestelmään (AMKOPAS) ja sitä kautta yhteys myös yhteishakujärjestelmään (AMKYH) ja hakija- ja opiskelupaikka-järjestelmään (AMKOREK).

Opetusministeriö hankkii tietokantaan tilastotietoa Tilastokeskuksen keräämistä tiedoista. Näitä tietoja täydennetään erikseen tavoite- ja tulosohjausprosessin tarpeisiin kerättävillä tiedoilla, joita ovat mm. opinnoista sekä opettajista ja muusta henkilökunnasta kerättävät tiedot. Nämä tiedot päivitetään suoraan AMKOTA-tietokantaan. Tämän lisäksi AMKOTA:an siirretään Opetushallituksen hakija- ja opiskelupaikkarekisteristä tietoja samoin kuin Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen (CIMO) ammattikorkeakouluilta keräämiä tietoja.

AMKOTA:ssa olevia keskeisiä tilastotietoja ovat opiskelija- ja tutkintotiedot. AMKOTA:an viedään Tilastokeskuksen ammattikorkeakouluilta keräämistä henkilö pohjaisista opiskelija- ja tutkintoaineistoista summatut opiskelija- ja tutkintotiedot. Samoin tutkinnon suorittaneiden sijoittumistiedot saadaan Tilastokeskuksesta. Tämän lisäksi ammattikorkeakoulut päivittävät opiskelija- ja tutkintotietoja web-sovelluksen kautta suoraan AMKOTA:an.

Tässä raportissa tarkastellaan vain opiskelija- tutkintotiedonkeruuta (opintonsa suorittaneet) koskien ammattikorkeakoulututkintoja, ammattikorkeakoulun jatkotutkintoja, erikoistumisopintoja sekä opettajankoulutusta. AMKOTA-tiedonkeruusta ulkopuolelle rajataan keskeyttämisen syyt -tilastointi, opettaja- ja muu henkilökunta -tilastointi sekä opintoja koskeva tilastointi. AMKOTA:n keskeyttämistilastoinnin tarpeellisuus täytyy selvittää erikseen ja arvioida, voisiko Tilastokeskuksen opiskelija- ja tutkintotietojen pohjalta tuottama keskeyttämistilasto yhdistettynä Tilastokeskuksen muihin (esim. muiden koulutusasteiden vastaavat aineistot, työssäkäyntirekisteri) käytössä oleviin aineistoihin korvata sen.

2.2.1 Tilastoinnissa käytetyt keskeiset käsitteet ja niiden määrittelyt

Opiskelijat

Opiskelijoihin tilastoidaan kyseisenä vuonna 20.9. kirjoilla olevat läsnä- tai poissaoleviksi ilmoittautuneet ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa nuorten ja aikuisten koulutuksessa olevat opiskelijat sekä 20.9. kirjoilla olevat ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon, erikoistumisopintojen ja opettajankoulutuksen (pedagogiset, opinto-ohjaajan tai erityisopettajan opinnot) opiskelijat. Tutkinto-opiskelijoista ja opettajankoulutuksen opiskelijoista tilastoidaan erikseen normiaikaiset, yhdellä vuodella normiajan ylittäneet (normi + 1 vuosi) ja yliaikaiset opiskelijat. Rahoituslähteen mukaan opiskelijat tilastoidaan siten, että työhallinnon rahoittama ja ESR-rahoitteinen koulutus kysytään erikseen.

Aloittaneet

Aloittaneiksi lasketaan tilastointipäivien välillä (21.9.–20.9.) ensimmäistä kertaa rahoitusjärjestelmän piiriin läsnäoleviksi opiskelijoiksi ilmoittautuneet. Erikseen tilastoidaan koulutusohjelmaa vaihtaneet ja muista ammattikorkeakouluista siirtyneet. Nämä ilman normaalia hakumenettelyä koulutusohjelmaa tai ammattikorkeakoulua vaihtaneet eivät sisälly aloittaneisiin.

Tutkinnot

Tutkintoihin lasketaan kaikki kalenterivuonna suoritettut ammattikorkeakoulututkinnot ja ammattikorkeakoulun jatkotutkinnot. Yhtä käytettyä aloitus- ja opiskelupaikkaa kohden tilastoidaan enintään yksi tutkinto.

Opiskelunsa loppuun saattaneet

Erikoistumisopinto-opiskelijoista ja opettajankoulutuksen opiskelijoista tilastoidaan kalenterivuonna opintonsa loppuun saattaneet.

2.2.2 Tilastoinnissa ja tiedonkeruussa käytetyt keskeiset luokitukset

Tilastoinnissa käytetään opetushallinnon koulutusala- ja -asteluokituksia ja Tilastokeskuksen ylläpitämää oppilaitosluokitusta sekä erilaisia alue- ja henkilöluokituksia.

AMKOTA:n web-pohjaisessa opiskelija- ja tutkintotiedonkeruussa käytetään Tilastokeskuksen ylläpitämää tutkinto-, koulutusohjelma- ja suuntautumisvaihtoehtonimikkeistöä koodeineen. Nämä nimikkeet perustuvat suoraan ammattikorkeakouluasetukseen ja opetusministeriön tekemiin ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmapäätöksiin. Päätöksen liiteosassa oleviin nimikkeisiin on liitetty kyseiset Tilastokeskuksen ylläpitämät koodit.

Opettajankoulutuksen suorittaneet -tilastoinnissa opetusministeriön AMKOTA-tiedonkeruun ja Tilastokeskuksen henkilöpohjaisen tiedonkeruun koodistot poikkeavat toisistaan.

2.2.3 Tilastointiaikataulu

Opiskelijatilasto

- tilastointipäivä 20.9.
- tiedonkeruu 20.9.–3.10.
- aineisto valmis 31.10. mennessä

Tutkintotilasto

- tilastointiajankohta kalenterivuosi
- tiedonkeruu 1.1.–23.1.
- aineisto valmis 28.2. mennessä

Erikoistumisopinnot ja opettajankoulutuksen loppuun saattaneet

- tilastointiajankohta kalenterivuosi
- tiedonkeruu 1.1.–23.1.
- aineisto valmis 28.2. mennessä

2.2.4 Tietojen tarkistaminen

Ammattikorkeakoulut päivittävät AMKOTA-järjestelmään tietoja suoraan web-lomakkeiden kautta tai lähettävät tiedot annetun kuvauksen mukaisina siirtotiedostoina. Tämän lisäksi osa tiedoista siirretään muista järjestelmistä. Muista järjestelmistä tulevia tietoja ovat hakija- ja opiskelupaikkarekisteristä (AMKOREK) ja opettajankoulutuksen yhteishakujärjestelmästä (AMKOPE) tulevat hakija- ja opiskelupaikan vastaanottaneiden tiedot, CIMO:sta tulevat kansainvälisen opiskelija- ja opettajavaihdon tiedot sekä Tilastokeskuksesta tulevat opiskelija-, tutkinto- ja sijoittumisaineistot.

Ammattikorkeakoulujen lähettämät siirtotiedostot ja ulkopuolelta tulevat aineistot tarkistetaan AMKOTA:an latauksen yhteydessä. Keskeisin tarkistus on ladattavan aineiston tutkinto-, koulutusohjelma- ja suuntautumisvaihtoehtotietojen vertaaminen opetusministeriön antamiin ammattikorkeakoulua koskeviin koulutusohjelmapäätöksiin. Mikäli aineistot sisältävät virheellisiä koodeja tai koodiyhdistelmiä ne tulevat virhelistalle. Tämän lisäksi ammattikorkeakoulut pääsevät tarkistamaan omia hakija- ja opiskelupaikkatietojaan sekä

kansainvälisen vaihdon tietojaan AMKOTA:sta kontrolliraporteilta ja katselunäytöiltä.

AMKOTA:an web-tallennuksessa on ammattikorkeakoulujen toimilupa- ja koulutusohjelmapäätöksiin perustuvia tarkistuksia vastaavalla tavalla kuin siirtotiedostovaihtoehdossakin. Mitään kaiken kattavia loogisuustarkistuksia eri tallennettavien tietojen välillä ei ole. Pääasiallinen tietojen tarkistaminen tapahtuu kontrolliraporteista, joita ammattikorkeakoulut pääsevät tulostamaan oman ammattikorkeakoulunsa tiedoista.

Vastuu tietojen oikeellisuudesta on ammattikorkeakouluilla.

2.3 Opetushallituksen valtionosuusjärjestelmätilastointi ja -tiedonkeruu

Opetushallitus vastaa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) 54 §:n ja asetuksen (806/1998) 19 §:n mukaan kuntien ja ylläpitäjien valtionosuuksien rahoituksen laskemista ja määrittämistä varten tarvittavien tilastointipäivien (20.1 ja 20.9.) tietojen keräämisestä. Ammattikorkeakoulujen ylläpitäjät ilmoittavat tiedot Opetushallitukselle internetin välityksellä 10 päivän kuluessa tilastointipäivästä.

Tietoja käytetään yksikköhintoja laskettaessa sekä rahoituksen määräytymisessä ja rahoituksen tarkistamiseksi todellisen opiskelijamäärän mukaiseksi. Keskimääräinen yksikköhinta samoin kuin ylläpitäjäkohtaisesti laskettavat yksikköhinnat lasketaan käyttäen syksyn opiskelijamäärätietoja. Rahoituksen määräytymisessä opiskelijamääränä käytetään tilastointipäivien painotettua keskiarvoa.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettu laki (635/1998) ja asetus (806/1998) määrittelee rahoitusperusteet, jotka vaikuttavat osaltaan tiedonkeruun sisältöön ja laajuuteen. Opiskelijatiedonkeruussa kysytään kokonaisopiskelijamääriä ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa eriteltynä nuorten ja aikuisten koulutukseen, ammatillisissa erikoistumisopinnoissa ja ammattikorkeakoulun jatkotutkinnoissa. Lisäksi kysytään erityisopiskelijoiden lukumääriä.

Rahoituksen perustiedonkeruun lisäksi Opetushallitus kerää tiedot ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksista. Kustannusten jakajana käytetään tilastointipäivien mukaisia opiskelijamääriä. Ammatillisten opettajakorkeakoulujen kustannustietojen keruun yhteydessä kysytään opettajankoulutuksessa olevien opiskelijamääriä sekä aloittaneiden ja valmistuneiden lukumääriä. Opiskelijatiedoista on kysytty erikseen ammatillinen opettajankoulutus, erityisopettaja-, opinto-ohjaaja- ja liikenneopettajankoulutus. Kustannustietojen kerääminen ei ole tässä raportissa tarkastelun kohteena.

2.3.1 Tilastoinnissa käytetyt keskeiset käsitteet ja niiden määrittelyt

Opiskelijat

Yksikköhinnan laskentaa ja rahoituksen määräytymistä varten tilastoidaan 20.1. ja 20.9. kirjoilla olevat valtionosuuteen oikeuttavat ammattikorkeakoulututkintoa, ammattikorkeakoulun jatkotutkintoa ja erikoistumisopintoja suorittavat opiskelijat. Valtionosuuteen oikeuttavan opiskelijan määrittely perustuu rahoituslakiin (635/1998) ja -asetukseen (806/1998). Keskeisiä kriteerejä ovat, että rahoitukseen oikeuttavaksi opiskelijaksi voidaan ilmoittaa vain läsnä oleva opiskelija ja opiskelija voidaan samanaikaisesti lukea rahoitukseen oikeuttavaksi opiskelijaksi vain yhdessä rahoitusasetuksessa tarkoitettussa koulutuksessa (RahA 17 §:n 2 mom.) sekä se, että rahoituksen saamiseksi ammattikorkeakoulututkintoa suorittava opiske-

lija voidaan ilmoittaa opiskelijamääriin vain enintään opintojen laajuutta vastaavan ajan (RahA 17§:n 1 mom.). Korotettua yksikköhintaa saavalla erityisopiskelijalla tarkoitetaan opiskelijaa, jolle ammattikorkeakoulun ylläpitäjä antaa erityisiä opetus- ja oppilashuoltopalveluja vamman tai siihen rinnastettavan syyn takia. Valtionosuuteen oikeuttavien opiskelijatietojen lisäksi kerätään tilastointitarkoituksessa tiedot yliaikaisista ja poissa olevista opiskelijoista sekä ESR-rahoituksella ja työhallinnon rahoituksella olevista opiskelijoista.

2.3.2 Tilastoinnissa ja tiedonkeruussa käytetyt keskeiset luokitukset

Valtionosuusjärjestelmässä käytetyn ammattikorkeakoulun yksikköhinnan määrittämiseksi ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen tiedot kerätään tutkinnoittain ja asetuksella porrastetun koulutuksen osalta koulutusohjelman tarkkuudella. Tutkintojen ja koulutusohjelmien nimet perustuvat ammattikorkeakouluasetukseen ja koulutusohjelma päätöksiin, mutta koodit poikkeavat AMKOTA:n ja Tilastokeskuksen yhteisesti käyttämistä koodista. Ammattikorkeakoulun jatkotutkinto-opiskelijat kerätään koulutusohjelmittain ja erikoistumisopinto-opiskelijat samoin kuin yliaikaiset, poissa olevat ja muun hallinnon rahoituksella olevat opiskelijat kerätään ilman tarkempaa erittelyä kokonaisopiskelijamäärinä.

2.3.3 Tilastointiaikataulu

Kevään opiskelijatilasto

- tilastointipäivä 20.1.
- tiedonkeruu 20.1.–30.1.
- ennakkotiedot käytettävissä 18.2.
- tilastoaineisto valmis 8.3. mennessä

Syksyn opiskelijatilasto

- tilastointipäivä 20.9.
- tiedonkeruu 20.9.–1.10.
- ennakkotiedot käytettävissä 18.10.
- tilastoaineisto valmis 8.11. mennessä

2.3.4 Tietojen tarkistaminen

Perustietolomakkeella on useita tarkistusmääriä. Opiskelijamääräilmoitukseen on tehty automaattisia tarkistuksia sen lisäksi että tietoja tarkistetaan manuaalisesti. Tilastointiajan kohdan jälkeen Tampereen yliopiston tietokonekeskus ajaa virhelistauksen puuttuvista ja virheellisistä tiedoista. Automaattisia tarkistuksia ovat mm. yhteenlaskuun liittyvät sekä ns. loogisuustarkistukset, jolloin ohjelma hälyttää, jos tieto puuttuu tai on virheellinen. Eroista, virheistä ja puuttuvista tiedoista lähetetään viesti tietoja toimittaneelle ylläpitäjälle. Ammattikorkeakoulun ylläpitäjä korjaa perustietoja internet-sivuilla korjausajoaikataulun mukaisesti.

2.4 Tilastoinnin ja tiedonkeruiden päällekkäisyys

Ammattikorkeakoulujen opiskelijatietoja syksyn 20.9. tilanteesta kerää ja tilastoi Tilastokeskus, opetusministeriö ja Opetushallitus. Kalenterivuoden tutkintotietoja kerää ja tilastoi sekä Tilastokeskus että opetusministeriö. Kullakin näiden kolmen viranomaisen tilastolla on oma tehtävänsä, mutta tilastoinnin ja tiedonkeruun näkökulmasta niitä voi kuitenkin pitää osittain päällekkäisinä.

Päällekkäisiin tiedonkeruuihin voi sanoa olevan kolme perussyitä, joita ovat erot tiedonkeruiden kattavuudessa (perusjoukossa), tietojen yksityiskohtaisuudessa (tarkkuustaso) ja aineistojen valmistumisaikatauluissa. Se, miten tiedonkeruun kattavuus ja tiedon tarkkuustaso halutaan kysymyksinä erottaa toisistaan, on jossain määrin rajanvetokysymys.

2.4.1 Opiskelija- ja tutkintotiedonkeruun kattavuus

Tilastokeskuksen opiskelijatiedonkeruun kattavuuteen liittyvä ongelma on opetusministeriön AMKOTA-tiedonkeruun ja Opetushallituksen rahoitustiedonkeruun kannalta lyhyesti kuvattuna alla olevan kaltainen:

Opetusministeriön tavoite- ja tulosohjausprosessia varten tarvitsemat tiedot, jotka eivät sisälly Tilastokeskuksen opiskelijatiedonkeruuseen

- syksyn erikoistumisopinto-opiskelijat,
- syksyn opettajankoulutuksen opiskelija.

Opetushallituksen rahoituksen perustilastoon tarvitsemat tiedot, jotka eivät sisälly Tilastokeskuksen opiskelijatiedonkeruuseen

- syksyn erikoistumisopinto-opiskelijat,
- kevään opiskelijatiedot kokonaisuudessaan,
- kustannustiedonkeruun yhteydessä kerättävät opettajankoulutuksen (ml. liikenneopettajat) opiskelijat.

Jos Tilastokeskus tuottaisi nämä yllä luetellut opiskelijatiedot, voitaisiin tiedonkeruun kattavuuden näkökulmasta luopua sekä opetusministeriön syksyn AMKOTA-tiedonkeruusta että Opetushallituksen kevään ja syksyn valtionosuusjärjestelmään liittyvästä opiskelijatiedonkeruusta kokonaisuudessaan.

Tutkinnon suorittaneiden ja opiskelunsa loppuun saattaneiden tilastoinnissa tiedonkeruiden kattavuuden kannalta ongelma rajoittuu pelkästään tietoihin erikoistumisopinnot loppuun saattaneista. Tilastokeskus ei toistaiseksi kerää näitä. Jos Tilastokeskus tuottaisi myös nämä tiedot, voitaisiin tiedonkeruun kattavuuden näkökulmasta luopua opetusministeriön tutkinnon suorittaneiden ja opiskelunsa loppuun saattaneiden AMKOTA-tiedonkeruusta kokonaisuudessaan. Tämän jälkeen AMKOTA:n web-tiedonkeruuseen jäisi vain keskeyttämisen syytä, opettajia ja muuta henkilökuntaa sekä opintoja koskevat tiedonkeruut.

2.4.2 Opiskelija- ja tutkintotiedonkeruun tarkkuustaso

Tilastokeskuksen opiskelija- ja tutkintotiedonkeruun tarkkuustasoon liittyvä ongelma on opetusministeriön AMKOTA-tiedonkeruun ja Opetushallituksen rahoitustiedonkeruun kannalta lyhyesti kuvattuna alla olevan kaltainen:

Opetusministeriön (AMKOTA) käyttämä opiskelija- ja tutkintotiedon erittely, jota ei sisälly Tilastokeskuksen tiedonkeruuseen ja tilastointiin

Syksyn opiskelijatiedot:

- aloittaneet -tieto (21.9.–20.9.)
- koulutusala vaihtaneet -tieto (21.9.–20.9.)
- koulutusohjelmaa vaihtaneet -tieto (21.9.–20.9.)
- tuotantopainotteiseen koulutukseen siirtyneet -tieto (21.9.–20.9.)
- jaottelu normi-, normi+1 vuosi- ja yliaikaisiin opiskelijoihin
- ESR-rahoituksella opiskelevat -tieto (ja aloittaneet -tieto)
- työhallinnon rahoituksella olevat opiskelijat -tieto (ja aloittaneet -tieto)

Kalenterivuoden tutkintotiedot:

- tutkinnon suoritus aika puolen vuoden tarkkuudella läsnäololukukausista laskettuna

Opetushallituksen rahoituksen perustilaston käyttämä opiskelijatiedon erittely, jota ei sisälly Tilastokeskuksen tiedonkeruuseen ja tilastointiin:

Kevään ja syksyn opiskelijatiedot:

- jaottelu normi-, normi+1 vuosi- ja yliaikaisiin opiskelijoihin
- ESR-rahoituksella opiskelevat -tieto
- erityisopiskelijat -tieto

Jos Tilastokeskus tuottaisi nämä yllä luetellut opiskelija- ja tutkintotiedot, voitaisiin tiedonkeruun tarkkuustason näkökulmasta luopua sekä opetusministeriön syksyn AMKOTA-tiedonkeruusta että Opetushallituksen kevään ja syksyn valtionosuusjärjestelmään liittyvästä opiskelijatiedonkeruusta kokonaisuudessaan. Samoin voitaisiin luopua tammikuussa tapahtuvasta AMKOTA:n tutkintotiedonkeruusta.

2.4.3 Opiskelija- ja tutkintotilastojen valmistumisaikataulu

Tilastokeskuksen opiskelija- ja tutkintotilaston aikatauluun liittyvä ongelma on opetusministeriön AMKOTA-tiedonkeruun ja Opetushallituksen rahoitustiedonkeruun kannalta lyhyesti kuvattuna alla olevan kaltainen:

Opetusministeriön aikataulutarpeet Tilastokeskuksen nykyiseen opiskelija- ja tutkintotilastoon verrattuna:

- Opetusministeriön nykyisessä AMKOTA-tilastoinnissa opiskelija-aineiston olisi oltava valmiina 31.10. mennessä ja kalenterivuoden tutkintoaineiston 28.2. mennessä. Takarajan kaikille tilastoaineistojen valmistumiselle asettaa ammattikorkeakoulujen kanssa käytävät kevään tavoitesopimusneuvottelut. Niitä varten kaikkien tilastoaineistojen on oltava mahdollisine korjauksineen valmiina viimeistään helmikuussa. Näin siksi, että kaikilla osapuolilla on oltava samat (oikeat) luvut käytettävissään. Syksyn opiskelija-aineiston aikataulu perustuu siihen, että hallinnolla on oltava käytössään ajantasaiset perustiedot esim. opiskelijamääristä ja aloittaneiden määristä. Tämä raja ei ole aivan yhtä ehdoton kuin takaraja helmikuussa. Tilastokeskuksen opiskelija-aineisto (ennakko) on pystytty nykyisellään toimittamaan opetusministeriöön tammikuussa. Tilastokeskuksen kalenterivuoden tutkintoaineiston toimitusaikatauluksi opetusministeriöön on sovittu toukokuu.

Opetushallituksen rahoituslaskennan aikataulutarpeet Tilastokeskuksen nykyiseen opiskelija-tilastoon verrattuna:

- Opetushallituksella pitää olla rahoituksen laskemiseen tilastointipäivän 20.9. opiskelijatiedot valmiina 8.11. mennessä. Tilastokeskuksen nykyisen aikataulun mukaan opiskelija-aineisto (ennakko) on valmistunut 31.1. mennessä.
- Opetushallituksen keräämät 20.1. tilastointipäivän mukaiset opiskelijatiedot valmistuvat 8.3. mennessä. Näitä tietoja Tilastokeskus ei kerää ollenkaan. Tämä kysymys on esillä jo kohdassa perusjoukon kattavuus.

Jos Tilastokeskuksen opiskelija- ja tutkintotilastot valmistuisivat rahoitusjärjestelmän ja opetusministeriön tarpeisiin ajoissa, niin voitaisiin tiedonkeruun aikataulujen näkökulmasta luopua sekä opetusministeriön että Opetushallituksen opiskelijatiedonkeruusta kokonaisuudessaan samoin kuin opetusministeriön kalenterivuoden tutkintotiedonkeruusta.

Työryhmän työn aikana on noussut esille kysymys Tilastokeskuksen kaksi kertaa vuodessa tapahtuvan lukukausittaisen tutkintotiedonkeruun tarpeellisuudesta. Nykytilanteessa erilliselle kevätlukukauden tutkintotiedonkeruulle ei nähdä välitöntä tarvetta sen enempää opetushallinnon, Tilastokeskuksen kuin ammattikorkeakoulujenkaan puolelta. Jatkossa kevätlukukauden tiedonkeruusta voitaisiinkin luopua, ja tutkintotiedot kerättäisiin kerralla koko kalenterivuotta koskevasti tilastointivuotta seuraavan vuoden alussa.

Tilastoinnin aikataulut: nykytila				
Tilasto Tiedonkerääjä (tiedot)	Tilastointi- ajankohta	Tiedon- keruu	Aineisto valmis	
			Ennakko	Lopullinen
Opiskelijat (20.1.)				
- OPH (VALOS)	20.1.	20.1.–30.1.	18.2.	8.3.
Opiskelijat (20.9.)				
- Tilastokeskus	20.9.	20.9.–31.10.	31.1.	31.5.
- OPM (AMKOTA)	20.9.	20.9.–3.10.	-	31.10.
- OPH (VALOS)	20.9.	20.9.–1.10.	18.10.	8.11.
Tutkinnon suorittaneet				
Kevätlukukaudella				
- Tilastokeskus (kevät)	1.1.–31.7.	1.8.–31.8.	30.11.	-
Syyslukukaudella				
- Tilastokeskus (syksy)	1.8.–31.12.	1.1.–31.1.	-	31.5.
Kalenterivuoden opettajan- koulutuksen suorittaneet				
- Tilastokeskus	1.1.–31.12.	1.1.–14.3.	-	31.8.
Kalenterivuoden tutkinnot, erikoistumisopinnot ja opettajankoulutuksen suorittaneet				
- OPM (AMKOTA)	1.1.–31.12.	1.1.–23.1.	-	28.2.

Tilastoinnin aikataulut: tavoitetila				
Tilasto Tiedonkerääjä (tiedot)	Tilastointi- ajankohta	Tiedon- keruu	Aineisto valmis	
			Ennakko	Lopullinen
Opiskelijat (20.1.)				
- Tilastokeskus (VALOS-tiedot)	20.1.	20.1.–30.1.	18.2.	8.3.
Opiskelijat (20.9.)				
- Tilastokeskus (VALOS-tiedot)	20.9.	20.9.–1.10.	18.10.	31.10.
- Tilastokeskus (OPM)	20.9.	20.9.–1.10.	31.10.	31.4.
- Tilastokeskus (koko aineisto)	20.9.	20.9.–1.10.		31.4.
Kalenterivuoden tutkinnot, erikoistumisopinnot ja opettajan- koulutuksen suorittaneet				
- Tilastokeskus (OPM)	1.1.–31.12.	1.1.–23.1.	28.2.	30.4.
- Tilastokeskus	1.1.–31.12.	1.1.–23.1.		30.4.

2.5 Tilastoaineistoissa olevat virheet, niiden tarkistaminen ja korjaaminen

Tiedonkeruiden yhteydessä tehdään erilaisia tarkistuksia. Rahoituksen määrittämiseen tarvittavassa opiskelijatiedonkeruussa Tampereen yliopiston tietokonekeskuksessa ajetaan virhetarkistukset. Tämän jälkeen ammattikorkeakoulun ylläpitäjä korjaa perustietoja internet-sivuilla korjausajoaikataulun mukaisesti.

AMKOTA-tilastoinnissa periaatteena on se, että ammattikorkeakoulut itse ajavat AMKOTA:ssa olevat kontrolliraportit (tallennuksen tarkistusraportit), joiden perusteella tekevät tarkistukset ja sen jälkeen korjaukset. Vastuu tietojen oikeellisuudesta on siis korostetusti ammattikorkeakouluilla itsellään.

Tilastokeskuksen henkilö pohjaisissa tiedonkeruissa tiedonkerääjä tekee perusteelliset virhetarkistuskierrokset tuleville aineistoille, näin vaikka periaatteessa vastuu tietojen oikeellisuudesta onkin tiedonantajilla. Tarkistuskierrosten jälkeen Tilastokeskus pyytää ammattikorkeakouluja lähettämään aineistot uudelleen korjattuina tai yksinkertaisemmissa tapauksissa korjaa tiedot itse ammattikorkeakoulujen antaman uuden tiedon pohjalta. Aineistoissa olevat virheet ovat selkeästi merkittävin syy aineistojen valmistumisen viivästymiseen.

Tyypillisin virhe on koulutusohjelmapäätöksiä vastaamaton tutkinto-, koulutusohjelma-, suuntautumisvaihtoehto-yhdistelmä. AMKOTA-tilastoinnissa tämä vastaava kontrolli toimii, koska web-tallennuslomakkeilta ei löydy muita kuin koulutusohjelmapäätöksiin perustuvia yhdistelmiä. Tilastokeskuksen tiedonkeruussa nämä virheet paljastuvat kuitenkin vasta virhetarkistusajoissa.

Toinen paljon korjauksia aiheuttava virhe on puutteelliset henkilötunnukset. Ulkomalaisilla opiskelijoillahan ei välttämättä varsinkaan opiskelunsa alkuvaiheessa ole henkilötunnusta ja näin ollen tieto on pakostakin puutteellinen. Kun Tilastokeskuksen saamia puutteellisen henkilötunnuksen sisältäviä tietoja verrataan Väestörekisterikeskuksen tietoihin nimen, syntymäajan ja aineistossa olevan muun henkilöön liittyvän tiedon perusteella, niin suurelle osalle henkilöitä henkilötunnus löydetään VRK:n rekisteristä. Oikeiden henkilötunnusten jäljityksessä työtä puolestaan vaikeuttaa se, etteivät esim. nimitiedot kirjoitusasultaan vastaa VRK:n tietoja.

Virheellisillä henkilötunnuksilla on vaikutusta moniin eri tilastoihin. Keskeyttämistilasto tehdään yhdistämällä eri vuosien opiskelija- ja tutkintoaineistoja keskenään ja tällöin oikeat henkilötunnukset ovat tietojen yhdistämisen edellytys. Vastaavalla tavalla tutkintotiedot yhdistetään henkilötunnuksen perusteella työssäkäyntirekisterin tietoihin, josta saadaan tutkinnon suorittaneiden työllistymistiedot. Kaiken kaikkiaan henkilötunnus on avain opiskelijavirtoja ja sijoittumista kuvaavien tilastojen tuottamisessa.

Kolmas tyypillinen korjauksia aiheuttava tilanne on havaintojen puuttuminen aineistosta. Nykyisen AMKOTA:n ja Tilastokeskuksen päällekkäisen opiskelija- ja tutkintotiedonkeruun tilanteessa Tilastokeskus pystyy vertaamaan aineistoissaan olevia kokonaismääriä nopeammin valmistuvan AMKOTA-tilaston tietoihin. Näitä tilastoja vertaamalla poikkeamia löytyy kokonaismäärissä ja esim. jakaumassa nuorten koulutukseen ja aikuiskoulutukseen. Mikäli jatkossa tiedot kerätään vain Tilastokeskukseen tällaista vertaamista ja tarkistusmahdollisuutta ei enää ole. Henkilöpohjaiseen tiedonkeruuseen perustuvassa tilastoinnissa puuttuvalla tiedolla on yleensä merkitystä paitsi kyseiseen tilastoon niin myös muihin tilastoihin. Esimerkiksi puuttuvat opiskelija- tai tutkintotiedot vaikuttavat paitsi opiskelija- ja tutkintotilastoon niin myös keskeyttämistilastoihin ja sijoittumistilastoihin.

Tietojen laadun varmistaminen on välttämätöntä, että tilastoja ylipäätään voidaan uskotavasti julkaista ja käyttää. Mikäli ammattikorkeakoulujen Tilastokeskukseen lähettämät opiskelija- ja tutkintoaineistot olisivat esimerkiksi edellä mainituilta osin virheettömiä, se nopeuttaisi merkittävästi Tilastokeskuksen näiden tilastojen valmistumista.

2.6 Tiedonkeruussa ja tilastoinnissa käytetyt käsitteet - yhteisen käsiterekisterin tarve

Ammattikorkeakoulujen opiskelijatietoja syksyn 20.9. tilanteesta kerää ja tilastoi kolme eri viranomaista: Tilastokeskus, opetusministeriö ja Opetushallitus. Lisäksi Kela kerää tietoja opintotukeen oikeuttavista opiskelijoista. Kalenterivuoden tutkintotietoja kerää ja tilastoi sekä Tilastokeskus että opetusministeriö.

Vaikka tiedonkeruun ja tilastoinnin kohde (opiskelijat, tutkinnot) on sama, niin kukin viranomainen määrittelee ammattikorkeakouluilta kysymänsä tiedon omista tarpeistaan käsin. Näin siksi, että eri viranomaisilla on tiedoille toisistaan poikkeavia käyttötarkoituksia. Tämä on ammattikorkeakoulujen kannalta ongelmallista. Paitsi että eri viranomaiset keräävät lähes samaa tietoa samana ajankohtana, sitä kysytään hieman toisistaan poikkeavilla määritelmillä ja käytetään hieman toisistaan poikkeavia tunnistetietoja (koodistoja). Tilastokeskuksen ja AMKOTA:n tiedonkeruussa on pääosin yhteiset tiedonkeruukoodistot, Opetushallituksen rahoitustiedonkeruussa sen sijaan on oma erillinen koodistonsa, samoin opetushallituksen ylläpitämässä AMKYH-järjestelmässä, josta tietoja saadaan AMKOTA:an AMKOREK-järjestelmän välityksellä.

Jotta yhteisiin käsitteisiin voitaisiin päästä ja niitä voitaisiin ylläpitää, on työryhmän työn edetessä vahvistunut käsitys yhteisen käsiterekisterin tarpeellisuudesta. Käsitteiden yhdenmukaisuutta ja siihen liittyen käsiterekisterin tarpeellisuutta voi opetushallinnon näkökulmasta perustella mm. seuraavilla seikoilla:

- tietojen oikeellisuuden ja luotettavuuden varmistaminen ja sitä kautta tietojen valmistumisen nopeutumisen edellytys on, että asiat ymmärretään kaikilla hallinnon tasoilla samalla tavalla ja että ylimääräiset tarkistuskierrokset tietojen toimittamisen jälkeen vältetään

- tuloksellisuusrahoituksessa käytettävien mittareiden pohjana olevien tietojen täytyy olla käsitteiltään ja käsittelyltään yhteneväisiä, jotta luottamus ja uskottavuus tuloksellisuuden arviointiin pysyy
- ammattikorkeakouluista tietoja keräävien tietojärjestelmien yhteensopivuutta voidaan parantaa vain entistä yhtenäisimmillä käsitteiden määrittelyillä ja yhteisten tietotunnisteiden (koodistojen) käytöllä.

Vaikka kukin tietojärjestelmä rakennetaan tiettyjä toimintoja varten (koulutusoppaan tuottaminen, yhteishaku, opiskelupaikkaseuranta, rahoituksen määräytyminen, tuloksellisuuden arviointi), niin kuitenkin toimintoihin liittyvä käsitteiden määrittely ja käytettävät luokitukset pitäisi tehdä yhteistyössä muiden ammattikorkeakoulujen toimintaan liittyvien järjestelmien kehittäjien kanssa.

Periaatteena pitäisi olla, että tiedot ovat käsitteiltään yhtenäisiä, ajallisesti vertailukelpoisia ja kuvaavat toimintaa oikein ja kattavasti. Periaatteena pitäisi myös olla, että tieto tallennetaan vain siellä missä se syntyy. Tämän jälkeen tieto on yhdenmukaisesti sovittujen käsitteiden ja koodistojen ansiosta siirrettävissä järjestelmästä toiseen ja viranomaiselta toiselle.

Käsitteiden yhdenmukainen määrittely ei välttämättä edellytä sitä, että kaikki viranomais-ten kysymä tieto sellaisenaan on ammattikorkeakoulujen opiskelija- ja opintohallintojärjestelmissä. Tieto voi myös olla johdettu järjestelmissä olevista muista tiedoista ('alkeistiedoista'). Pääasia on se, että tieto mitä eri viranomaisille toimitetaan ja/tai eri yhteyksissä käytetään, on määritelty yhteisesti sovituilla käsitteillä.

Jotta yllämainittujen periaatteiden mukaisesti voitaisiin toimia, olisi tarpeen luoda ammattikorkeakoulusektorille yhteinen käsiterekisteri, jossa ylläpidetään kaikkien tietojärjestelmien sisältämien tietojen käsitelmääritykset ja koodistot. Käsiterekisteri tulisi rakentaa ja ylläpitää yhteistyössä opetusministeriön, Opetushallituksen, ammattikorkeakoulujen ja Tilastokeskuksen kanssa.

Käsiterekisteri pitäisi toteuttaa niin, että sitä voidaan hyödyntää erilaisten tietojärjestelmiä koskevien käsikirjojen tekemisessä, tietojen päivitystilanteissa ja raporttien sisältöselosteissa. Käsiterekisteri olisi avoin osa internetissä näkyvää AMKOTA:a, ammattikorkeakoulujen tietoportaalien palvelua.

Työryhmälle on esitelty Oulun seudun ammattikorkeakoulussa toteutettu ammattikorkeakoulun oma käsiterekisteri. Työryhmässä tätä esiteltyä ratkaisua pidettiin selkeänä.

3 Ammattikorkeakoulujen opiskelija- ja opintohallintojärjestelmät ja viranomais-tiedonkeruut - ammattikorkeakoulunäkökulma

Ammattikorkeakouluissa on opiskelija- ja opintohallinnon käytössä seuraavat eri ohjelmistotarjoajien järjestelmät: WinhaPro (19/29 kpl), Asio (4/29 kpl) ja Primus (2/29 kpl). Lisäksi muutama ammattikorkeakoulu käyttää itse kehittämiään järjestelmiä. Työryhmässä oli mukana neljä WinhaPro järjestelmän käyttäjää ja kaksi Asio järjestelmän käyttäjää. Seuraava opiskelija- ja opintohallintojärjestelmän esittely on työryhmässä edustettuina olleiden ammattikorkeakoulujen järjestelmien synteesi.

3.1 Ammattikorkeakoulujen opiskelija- ja opintohallintojärjestelmä

Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmä (opiskelija- ja opintorekisteri) on ammattikorkeakoulun strateginen primääritietojärjestelmä, jonka tietokanta kattaa ammattikorkeakoulun opiskelija-, opetussuunnitelma-, opintosuoritus- ja henkilöstötiedot sekä joissain ammattikorkeakouluissa myös kansainvälisten vaihtojen, avoimen ammattikorkeakoulun opintojen, tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja työelämäyhteyksien tietoja.

3.1.1 Käyttötarkoitus

Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmään rekisteröidään ammattikorkeakoulun tehtävän hoitamisen sekä toiminnan suunnittelun, toteutuksen, seurannan ja arvioinnin kannalta tarpeellisia tietoja. Järjestelmään rekisteröidään ammattikorkeakoulun opiskelijat, opetussuunnitelmat, tarjottavat opintojaksot, opiskelijoiden arvioinnit ja opintosuoritukset sekä opettajien ja muun henkilökunnan tietoja. Järjestelmän kautta tuotetaan opiskelijoille annettavia dokumentteja, esim. opiskelutodistukset, opintosuoritusotteet ja tutkintotodistukset liitteineen.

Järjestelmästä tuotetaan ammattikorkeakoulun toimintaa kuvaavia raportteja ja tilastotietoja, joten järjestelmä toimii ammattikorkeakoulun toiminnan suunnittelun, toteutuksen, seurannan ja arvioinnin välineenä. Ammattikorkeakoulun arviointi- ja seurantatietoja toimitetaan opetusministeriölle, kansainväliseen liikkuvuuteen liittyviä tietoja Kansainvälisen henkilövaihdon keskukselle (CIMO), tilastotietoja Tilastokeskukselle sekä ammattikorkeakoulun rahoitukseen liittyviä tietoja Opetushallitukselle. Lisäksi Kelalle toimitetaan opintotukeen liittyviä tietoja.

3.1.2 Ylläpitämiseen liittyvät säädökset ja ohjeet

Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmän ylläpitämisessä huomioon otettava ammattikorkeakoulua koskeva lainsäädäntö ja muut ohjeet:

- Laki ja asetus ammattikorkeakouluista (L351/2003, A352/2003)
- Laki opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä (L1058/1998)
- Asetus ammattikorkeakoulujen yhteishakujärjestelmästä (A353/2003)
- Laki ja asetus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (L635/1998, A806/1998)
- Hallintolaki (L434/2003)
- Henkilötietolaki (L523/1999)
- Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (L621/1999)
- Viranomaisten (OPM, OPH, TK, Kela) antamat muut ohjeet
- Ammattikorkeakoulun toimintasääntö ja tutkintosääntö
- Ammattikorkeakoulun muut viralliset ohjeet

3.1.3 Hallinnointi, vastuut ja käyttäjäoikeudet

Ammattikorkeakoululla on opiskelija- ja opintohallintojärjestelmän vastuuhenkilöt (mm. pääkäyttäjä, tekninen tukihenkilö), joiden tehtäviin kuuluu vastata siitä, että opiskelija- ja opintohallintojärjestelmää hoidetaan asianmukaisesti. Vastuuhenkilöiden tehtävänä on toimia järjestelmän pääkäyttäjänä, vastata teknisen ympäristön ja järjestelmän ylläpidosta sekä käyttäjätuesta, järjestelmän päivittämisestä, järjestelmän tietosuojauksesta ja käyttöoikeuksista, samoin kuin järjestelmän käytön ohjeistamisesta ja käyttäjäkoulutuksesta.

Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmän sisältämät tiedot on tarkoitettu vain ammattikorkeakoulun käyttöön. Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmän käyttäjäoikeudet määritellään opetuspiste- ja tehtäväkohtaisesti. Käyttäjryhmiä ovat mm. ammattikorkeakoulun pääkäyttäjät, opetuspistekohtaiset vastuukäyttäjät (opintosihteerit), opintosihteerit, koulutusalojohtajat, opettajatuutorit, opettajat ja muu henkilöstö. Esimerkiksi opettaja saa selata ja päivittää arviointeja vain niihin opintojaksototeutuksiin, joissa hän on opettajana.

Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmään liittyy web-pohjainen opiskelijaliittymä, jonka kautta opiskelija voi mm. tarkistaa henkilö- ja opiskelutietonsa sekä ylläpitää yhteystietojaan. Opiskelija voi seurata omaa henkilökohtaista opintosuunnitelmaansa (HOPS) ja nähdä pakolliset ja valinnaiset opintojensa aikana suoritettavat opintojaksot. Opiskelija voi liittymän kautta ilmoittautua haluamilleen opintojaksoille sekä uusintatentteihin, ilmoittautumisen yhteydessä opiskelija näkee ilmoittautumisjärjestyksen sijoituksen sekä ilmoittautumisajan päätyttyä, mille opintojaksoille hänet on hyväksytty.

Opiskelija näkee opintojaksojen ja projektien arvioinnit ja arviointihistorian sekä ne opintojaksot, joista opiskelijalle on myönnetty vapaus tai hyväksilukeminen. Opiskelija voi

liittymän kautta ilmoittautua ilmoittautumisaikana seuraavalle lukukaudelle/lukuvuodelle joko läsnä- tai poissaolevaksi.

Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmään voi liittyä myös web-pohjainen opettaja-liittymä, jonka kautta opettaja voi mm. tarkistaa omat henkilötietonsa ja ylläpitää yhteystietojaan, luoda ja muokata opintojaksototeutuksia, luoda opintojaksototeutukselle osia, vahvistaa osallistujat opintojaksototeutukselle, lisätä ja poistaa opiskelijoita opintojaksototeutukselle, kirjata opintojaksojen arviointeja, kirjata opintojakson osien arviointeja ja uusintatenttien arviointeja.

3.1.4 Tietolähteet

Opiskelija- ja opetushallintojärjestelmän tietolähteitä ovat ammattikorkeakoulujen yhteishakurekisteri (AMKYH), ammattikorkeakoulujen hakija- ja opiskelupaikkarekisteri (AMKOREK) sekä ammatillisen opettajakoulutuksen hakijarekisteri (AMKOPE), joista tiedot hakijoista, hyväksytyistä ja opiskelupaikan vastaanottaneista siirretään järjestelmään sähköisinä tiedonsiirtoina. Erikoistumisopintojen hakija- ja opiskelijatiedot kirjataan järjestelmään hakulomakkeista. Avoimen ammattikorkeakoulun ja muun lyhytkestoisen koulutuksen hakija- ja opiskelijatiedot kirjataan järjestelmään opiskelijaksi ilmoittautumislomakkeista. Lisäksi tietoja kirjataan opiskelijoiden toimittamista muutostietolomakkeista sekä keskeyttämis- ja eroamisilmoituslomakkeissa annetuista tiedoista. Tarvittaessa henkilötietojen oikeellisuus tarkistetaan väestörekisterijärjestelmästä.

Koulutusohjelma- ja tutkintotietoja päivitetään opetusministeriön koulutusohjelmapäätösten perusteella. Opetussuunnitelmarekisteriä päivitetään koulutusohjelmien opetussuunnitelmiin tulevien vahvistettujen muutosten perusteella. Opintosuoritusrekisteriä päivitetään opiskelijoiden opintosuoritusten kertymän perusteella reaaliaikaisesti. Henkilöstörekisteriä päivitetään opettajien ja muun henkilökunnan henkilötietolomakkeella antamien tietojen sekä tehtyjen virka- ja työsuhdemääräysten perusteella.

3.1.5 Tietojen luovutukset

Opiskelijoille ilmoitetaan opiskelijaksi hyväksymisen yhteydessä kirjallisesti, että häntä koskevat nimi- ja yhteystiedot sekä myöhemmät opintotiedot rekisteröidään opiskelija- ja opintohallintojärjestelmään ja hänen tulee lukukausittain päivittää tietojenluovutuslupa, jonka perusteella hänellä on oikeus kieltää tietojensa luovuttaminen muihin kuin lakisääteisiin tarkoituksiin.

Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmästä luovutetaan ilman henkilötunnistetta olevia summattuja tietoja opetusministeriölle (Laki ammattikorkeakouluista L351/2003) ja Opetushallitukselle (Laki- ja asetus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta L635/1998, A806/1998).

Henkilötietoja luovutetaan laissa määrätyissä tapauksissa seuraaville viranomaisille:

- Tilastokeskukselle (Tilastolaki L62/1994)
- Kelalle (Opintotukilaki L65/1994)
- Työvoimaviranomaisille (Työttömyysturvalaki L1290/2002)

Opiskelijaan liittyviä tietoja voidaan luovuttaa myös tutkimustarkoituksiin, erilaisiin kyselyihin ja mielipidetiedusteluihin. Tällöin ammattikorkeakoulu edellyttää tutkijalta tutkimuslupaa.

Opiskelijalla on mahdollisuus nähdä ja tarkastaa hänestä rekisteröidyt tiedot opiskelija- ja opintohallintojärjestelmän opiskelijaliittymän kautta, jonne hänellä on pääsy henkilökohtaisella käyttäjätunnuksella ja salasanalla.

3.1.6 Suojaaminen

Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmä on tarkoitettu vain ammattikorkeakoulun sisäiseen käyttöön. Voidakseen kirjautua opiskelija- ja opintohallintojärjestelmään, käyttäjän henkilöllisyys todennetaan (autentikointi). Perinteisesti se tapahtuu salasanalla tai luotettavammin kertakäyttösalausanoilla (pankit) tai varmenteilla (sähköinen henkilökortti). Kertakäyttösalausanoihin ja varmenteisiin perustuvia autentikointitapoja käytetään etenkin web-pohjaisten opiskelija- ja opintohallintoliittymien yhteydessä.

Käyttäjän käyttöoikeuksien hallinnointi (auktorisointi) opiskelija- ja opetushallintojärjestelmään perustuu käyttäjän rooliin. Esimerkiksi vain läsnäolevalla tutkinto-opiskelijalla on oikeus ilmoittautua tenttiin tai opiskelija- ja opintohallintojärjestelmän käyttöoikeus poistetaan henkilön siirtyessä pois niistä tehtävistä, joita varten hänelle on myönnetty käyttöoikeus.

Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmää käytetään verkkoympäristössä. Palvelinlaitteet on keskitetty yhteen lukittuun tilaan, johon pääsy on rajattu.

3.2 Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmän tietosisältö

Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmään on kirjattu ammattikorkeakouluun liittyviä tietoja, tietoja opiskelijoista, opinnoista ja opintosuorituksista, kansainvälisestä vaihdosta sekä tietoja henkilöstöstä.

3.2.1 Tiedot ammattikorkeakoulusta

Ammattikorkeakouluun liittyvät tiedot sisältävät tietoja mm. ammattikorkeakoulun opetuspisteistä, koulutusaloista, opintoaloista, koulutusohjelmista, suuntautumisvaihtoehdoista, saapumisryhmistä, tutkinnoista, tutkintonimikkeistä, opetussuunnitelmista ja opetustarjonnasta.

Ammattikorkeakoulusta on kirjattu seuraavat tiedot:

- tiedot ammattikorkeakouluorganisaatiosta ja yhteistyöorganisaatioista
- tiedot ammattikorkeakoulun opetuspisteistä
- tiedot millä koulutusaloilla ja opintoaloilla ammattikorkeakoululla on lupa antaa opetusta
- tiedot ammattikorkeakoulun tarjoamasta koulutuksesta (nuorten tutkintoon johtava koulutus, aikuisten tutkintoon johtava koulutus, erikoistumisopinnot, jatkotutkinnot, avoimen ammattikorkeakoulun opetus)
- tiedot ammattikorkeakoulun tarjoamista koulutusohjelmista ja suuntautumisvaihtoehdoista
- tiedot tutkinnoista, joita ammattikorkeakoulun on lupa tuottaa
- tiedot tutkintonimikkeistä, joita tutkinnon suorittanut voi käyttää
- tiedot saapumisryhmistä (lukukausittaisista aloitusryhmistä)
- tiedot opinnoista
- tiedot opetussuunnitelmista (OPS)
- tiedot opetustarjonnasta
- tiedot tutkimus- ja kehittämistoiminnasta

Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmään on liitetty AMKOTA:n, Opetushallituksen, Tilastokeskuksen ja Kelan kooditukset, joiden perusteella tiedot siirretään ja tilastoidaan eri viranomaisten järjestelmiin.

3.2.2 Tiedot opiskelijoista

Opiskelijaan liittyvät tiedot sisältävät tiedot mm. hakeneista, aloittaneista, opiskelijoista, opiskelijoiden läsnäoloista ja opinto-oikeudesta sekä opiskelijoiden henkilökohtaisista opintosuunnitelmista (HOPS) ja suoritetuista tutkinnoista.

Opiskelijoista on kirjattu seuraavat tiedot:

- tiedot hakeneista, hyväksytyistä, paikan vastaanottaneista, aloittaneista ja opiskelijoista
- opiskelijanumero ja muut roolinumerot
- henkilötiedot (sukunimi, etunimet, henkilötunnus sukupuoli, kansalaisuus, äidinkieli, kotikunta, asuinkunta)
- yhteystiedot (asuinosoite, postinumero, postitoimipaikka, puhelinnumero, sähköpostiosoite)
- opiskelun päätoimisuus
- koulutustiedot (pohjakoulutus, koulutustyyppi, tutkinnon laajuus, suoritettava laajuus, saapumisryhmä, koulutusala, opintoala, koulutusohjelma, suuntautumisvaihtoehto, opetuspiste)
- läsnäolotiedot (sallitut läsnä- ja poissaololukukaudet, käytetyt läsnä- ja poissaololukukaudet, normiaika, normi+1 vuosi, yliaika, rahoitustiedot)
- erotiedot (eropäivä, eronsyy, käytetty opiskeluaika/kaudet)
- tutkinnon suoritustiedot (valmistumispäivä, käytetty opiskeluaika/kaudet)
- tiedot siirto-opiskelijoista
- tiedot koulutusala vaihtaneista
- tiedot koulutusohjelmaa vaihtaneista
- tiedot henkilökohtaisesta oppimissuunnitelmasta (HOPS)
- tiedot opintosuorituksista
- tiedot opintojen edistymisestä

Tiedot on kirjattu järjestelmään siten, että tilastointi on mahdollista vähintään seuraavalla tarkkuudella: ammattikorkeakoulu, koulutusala, tutkinto, tutkintotyyppi, koulutusohjelma, suuntautumisvaihtoehto, lukukausi, opiskeluaika ja sukupuoli.

3.2.3 Tiedot opinnoista ja opintosuorituksista

Opintoihin ja opintosuorituksiin liittyvät tiedot sisältävät tiedot mm. opinnoista, opintotarjonnasta, opintojen arvioinneista ja suorituksista sekä opintojen edistymisestä.

Opinnoista ja opintosuorituksista on kirjattu seuraavat tiedot:

- tiedot opinnoista (opintojaksot, opintokokonaisuudet, tutkinnon rakenteet)
- tiedot opetussuunnitelmista (OPS)
- tiedot henkilökohtaisista opinto-ohjelmista (HOPS)
- tiedot opintotarjonnasta (opintojaksototeutukset)
- tiedot opintojen arvioinneista
- tiedot opintojen suorituspäivämääristä ja arvioivista opettajista
- tiedot opintosuorituksista

- tiedot opintojen edistymisestä
- tiedot ennen opintojen alkua suoritetuista ja hyväksiluetuista opinnoista
- tiedot opintojen aikana suoritetuista ammattikorkeakoulun ulkopuolelta valituista opinnoista
- tiedot vieraskielisestä opetuksesta
- tiedot kielten opetuksesta
- tiedot virtuaaliopinnoista
- tiedot opinnäytetöistä
- tiedot avoimen ammattikorkeakoulun opetuksesta

Tiedot on kirjattu järjestelmään siten, että tilastointi on mahdollista vähintään seuraavalla tarkkuudella: ammattikorkeakoulu, koulutusala, tutkinto, tutkintotyyppi, koulutusohjelma, suuntautumisvaihtoehto, opetuskieli, opintojen tarjottu laajuus, opintojen suoritettu laajuus, suoritustapa ja sukupuoli.

3.2.4 Tiedot kansainvälisestä opiskelija-, harjoittelija-, opettaja- ja asiantuntijavaihdosta

Kansainväliseen vaihtoon liittyvät tiedot sisältävät tiedot mm. vaihdon kohdemaista ja vaihdon kestoista.

Kansainvälisestä vaihdosta on kirjattu seuraavat tiedot:

- tiedot kohdemaasta
- tiedot lähtömaasta
- tiedot vaihdon tyypistä (opiskelija-, harjoittelija-, opettaja-, asiantuntijavaihto)
- tiedot vaihdon luokituksesta (mm. Sokrates, Nordplus, Leonardo, ...)
- tiedot vaihdon pituudesta
- tiedot suoritusta opintojen/harjoittelun laajuudesta

Tiedot on kirjattu järjestelmään siten, että tilastointi on mahdollista vähintään seuraavalla tarkkuudella: ammattikorkeakoulu, maa, vaihdon kesto.

3.2.5 Tiedot henkilöstöstä

Henkilöstöön liittyvät tiedot sisältävät tiedot mm. opettajista, opettajien tutkinnoista ja kelpoisuuksista sekä tiedot muusta henkilöstöstä.

Henkilöstöstä on kirjattu seuraavat tiedot:

- tiedot ammattikorkeakoulun päätoimisista ja sivutoimisista opettajista (sukunimi, etunimet, syntymäaika, sukupuoli, äidinkieli, kansalaisuus, opetettava aine, koulutusala, opintoala, yhteystiedot)
- tiedot ulkomaalaisista päätoimisista opettajista
- tiedot päätoimisten opettajien tutkinnoista
- tiedot päätoimisten opettajien kelpoisuudesta
- tiedot koulutuksessa olevista päätoimisista opettajista (tutkintotavoitteen mukaisesti)
- tiedot sivutoimisten opettajien opetustunneista
- tiedot ostopalveluina hankitusta opetuksesta
- tiedot luennoitsijoista

- tiedot luennoitsijoiden tunneista
- tiedot eri henkilöstöryhmiin (ei opettajat) kuuluvista henkilöistä
- tiedot ostopalveluina hankitun eri henkilöstöryhmien (ei opettajat) työmäärästä

Tiedot on kirjattu järjestelmään siten, että tilastointi on mahdollista vähintään seuraavalla tarkkuudella: ammattikorkeakoulu, koulutusala, opintoala, henkilöstöryhmä, opetettava aine, opetustunnit/työtunnit, opettajan virka (nimike), suoritettu tutkinto, kelpoisuus, koulutuksessa olo (tutkintotavoitteen mukaan) sekä sukupuoli ja kansalaisuus.

3.3 Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmästä tuotettavat dokumentit ja raportit sekä yhteydet muihin ammattikorkeakoulujen tietojärjestelmiin

Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmästä voidaan tuottaa erilaisia dokumentteja ja raportteja. Tuotettuja dokumentteja ovat mm, opiskelutodistus, opintosuoritusote, opintojen edistymisen raportti, tutkintotodistus ja tutkintotodistuksen liitteet. Tavallisimpia raportteja ovat erilaiset tilastoraportit. Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmän tietokantaan voi tehdä erilaisia tiedonhakuja ja kyselyitä.

Opiskelija- ja opintotietojärjestelmästä tuotetaan mm. seuraavia dokumentteja ja raportteja:

- opiskelijalistat
- rahoituslistat
- opiskelijamääräennuste
- opetussuunnitelmat (OPS)
- opiskelijoiden henkilökohtaiset opinto-ohjelmat (HOPS)
- opintojen toteutuspäiväkirjat
- opintoihin osallistujat
- opintojen arvioinnit
- opiskelutodistus
- opintosuoritusote
- opintojen edistyminen
- tutkintotodistus
- tutkintotodistuksen liite
- Diploma Supplement
- Transcript of Records
- tilastoraportit: hakijamäärät, opiskelijamäärät, kauden opiskelijat, tutkinnon suorittaneet, eronneet, hyväksilukemiset, vieraskieliset opinnot

Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmän tietoja siirretään myös ammattikorkeakoulun muihin tietojärjestelmiin, kuten esimerkiksi opettajien työsuunnitelmaohjelmiin, työjärjestysohjelmiin, tilavarausohjelmiin, taloushallinnon järjestelmiin, palkanlaskentajärjestelmiin, kirjastojärjestelmiin, rekrytointijärjestelmiin, palautekyselyjärjestelmiin, käyttäjähallintajärjestelmiin sekä verkossa toimiviin oppimisalustoihin.

Ammattikorkeakoulun muita tietojärjestelmiä, joissa käytetään opiskelija- ja opintohallintojärjestelmään tallennettuja tietoja on:

- kirjastojärjestelmä

- opiskelijajärjestön rekisteri
- sähköinen opinto-opas
- johdon tietojärjestelmä
- virtuaaliammattikorkeakoulu portaali
- rekrytointijärjestelmä (jobstep.net)
- opintojaksopalaute järjestelmä
- käyttäjähallintajärjestelmä (verkko, sähköposti)
- oppimisympäristöt
- opettajien työsuunnitelmajärjestelmä
- työjärjestysohjelmat
- tilavarausohjelmat
- palkanlaskentajärjestelmä
- taloushallintojärjestelmä

3.4 Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmän tietojen luotettavuuden ja oikeellisuuden tarkistaminen

Opiskelijan oikeusturvan takaaminen ja viranomaisille luovutettavien tietojen luotettavuuden ja oikeellisuuden varmistaminen edellyttää opiskelija- ja opintohallintojärjestelmässä olevien tietojen jatkuvaa tarkistamista.

Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmän tietojen luotettavuutta ja oikeellisuutta tarkistetaan mm. seuraavien menettelyjen avulla:

- 1) Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmässä tehdään kenttä- ja ikkunakohtaisia tietojen tarkistuksia siten, että erilaisilla hakuehdoilla haetaan puuttuvia tietoja ja tyhjiä kenttiä.
- 2) Opiskelija- ja opintotietojärjestelmässä on sisäänrakennettuna viranomaiselle toimitettavien tietojen poimintaohjelma, jonka tarkistusikkunat paljastavat, mitkä tietueet eivät puutteellisten tietojen takia kirjoitu siirtotiedostoon.
- 3) Viranomaisille toimitettavien tietojen siirtotiedostot on mahdollista tarkistaa ennen tietojen lähetystä siten, että tiedot siirretään Exceliin ja Excelin suodatus- ja pivot-toimintojen avulla etsitään mahdollisia puuttuvia tietoja ja tietojen ristiriitaisuuksia.
- 4) Opiskelija- ja opintohallintojärjestelmän tietokannan tietojen tarkistusta voidaan tehdä myös raportointiohjelmien tai sql-hakujen kautta.

Tietoja tarkistetaan yleensä ainakin seuraavien tietojen osalta:

- täsmäävätkö suuntautumisvaihtoehto ja tutkinto
- onko kaikille kirjattu suuntautumisvaihtoehto
- onko hoitotyön koulutusohjelmaan (160 ov, 180 ov) kirjattu kaksoistutkinto
- onko maksimikaudet kirjattu oikein suhteessa suoritettavan tutkinnon laajuuteen
- onko koulutustyyppi oikea suhteessa saapumisryhmään
- onko henkilötunnukset täydellisiä
- onko kaikilla sukupuoli, äidinkieli, kansalaisuus, kotikunta
- onko opintojen aloituspäivämäärä mahdollinen
- onko opintojen päättymispäivämäärä vasta tulossa oleva
- onko läsnäolon alkupäivämäärä kuluvalle lukuvuodella
- vastaako opintojen päättymispäivämäärä, läsnäolokoodi ja käytetyt läsnäololukukaudet toisiaan

- vastaako läsnäolo- ja rahoituskoodi toisiaan
- vastaako läsnäolokoodi ja kausitieto toisiaan
- vastaako läsnäolokoodi, kausitieto ja rahoitustieto toisiaan
- onko käytettyjen poissaolokausien maksimi ylitetty
- onko tutkinnon suorittaneella valmistuspäivämäärä
- onko eronneella eropäivämäärä ja eron syy
- onko siirto-opiskelijalla siirtopäivämäärä
- onko siirto-opiskelijan opiskeluajan alkupäivämäärä pienempi kuin siirtopäivämäärä

Samoja tarkistusmenetelmiä käyttäen voidaan tarkistaa myös seuraavia opintoihin ja henkilöistöön liittyviä tietoja:

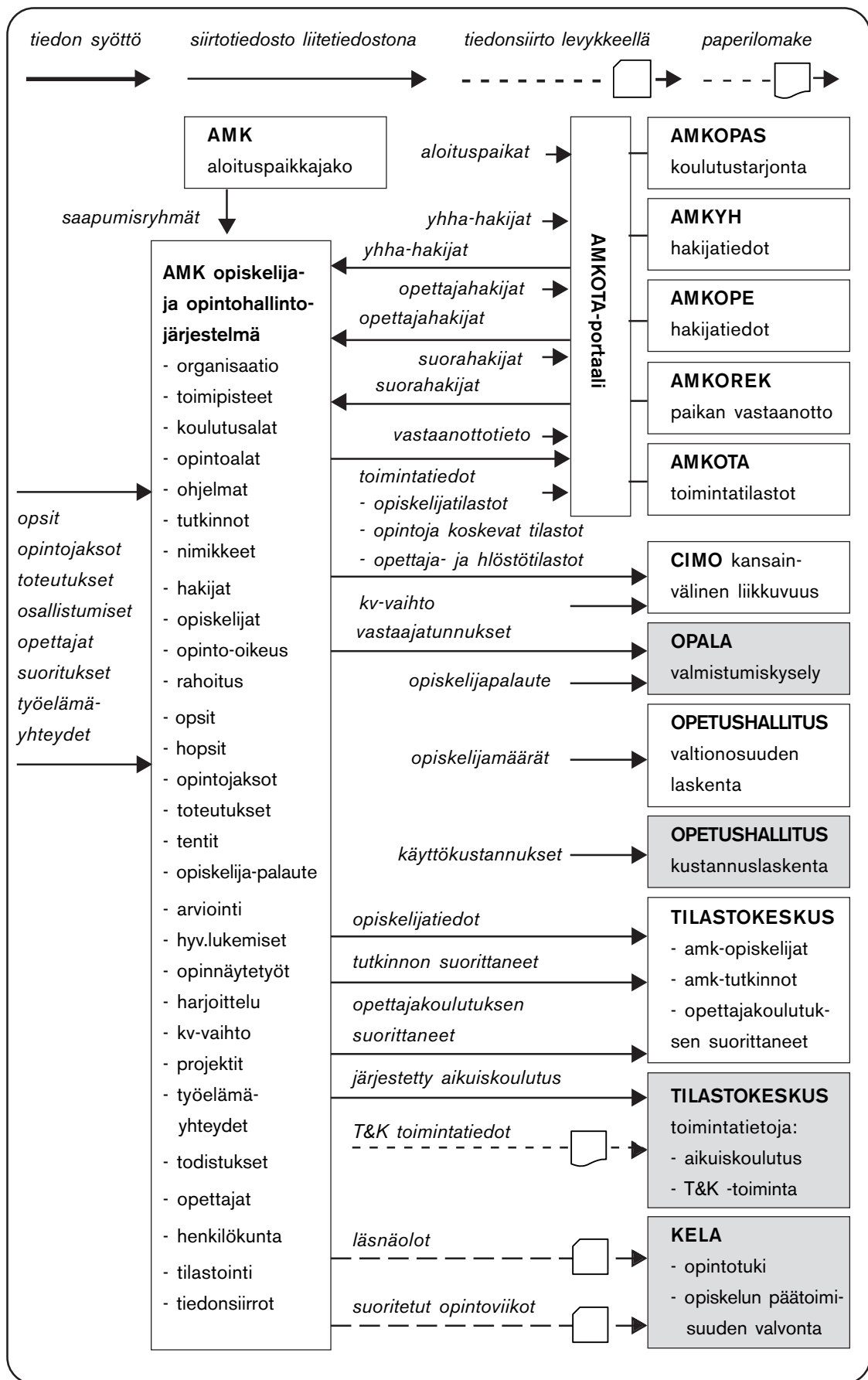
- avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijat ja suoritettut opintoviikot
- virtuaalisesti suoritettujen opintoviikkojen määrä
- vieraalla kielellä järjestettyjen opintoviikkojen määrä
- kielten opetukseen osallistuneiden opiskelijoiden määrä
- ammattikorkeakoulun ulkopuolelta valitut opinnot ja hyväksiluetut opintoviikot (suoritus on tehty opiskeluaikana)
- opinnäytetöiden ja hankkeistettujen opinnäytetöiden määrä
- kansainvälisen opiskelija- ja harjoittelija- sekä opettaja- ja asiantuntijavaihtoon osallistuneiden (lähteneet ja saapuneet) määrät ja vaihdon kestot
- päätoimisten opettajien lukumäärä, sukupuoli, koulutusala, opetettava aine, opettajan virka (nimike), tutkinto, kelpoisuus, koulutuksessa olo, ulkomaisten opettajien määrä
- sivutoimisten opettajien opetustunnit ja ostopalveluina hankittu opetus
- eri henkilöstöryhmiin kuuluvien määrä ja ostopalveluina hankittu työmäärä

Tarkistusten jälkeen tiedot korjataan.

3.5 Viranomaistiedonkeruut - ammattikorkeakoulujen näkökulma

Ammattikorkeakouluilla on lakisääteinen velvollisuus toimittaa tietoja annetulla aikataululla opetusministeriölle (AMKOTA), Kansainvälisen henkilövaihdon keskukselle (CIMO), Opetushallitukselle (OPH), Kelalle ja Tilastokeskukselle (TK). AMKOTAan, Tilastokeskukseen ja CIMOon toimitettujen tietojen pohjalta OPM tuottaa raportteja laajasti tiedon tarvisijoille ja erityisesti ammattikorkeakoulujen kanssa käytävien tavoiteneuvotteluiden pohjaksi. Opetushallitukselle toimitettavien tietojen perusteella lasketaan ammattikorkeakoulujen valtionosuudet. Kelaan toimitettujen tietojen perusteella hallinnoidaan opiskelijakohtaisesti opintotuen maksatusta sekä seurataan opiskelun päätoimisuutta. Tilastokeskus tuottaa saamistaan tiedoista koulutustilastoja koko yhteiskunnan tarpeisiin. Viranomaisille toimitettavat tiedot tuotetaan pääsääntöisesti ammattikorkeakoulujen opintohallintojärjestelmästä ja ne toimitetaan viranomaisille joko syöttämällä suoraan viranomaisen järjestelmään, siirtotiedostona, levykkeellä tai lomakkeella.

Seuraavaan kuvaan on koottu yhteenveto ammattikorkeakoulujen viranomaisille toimitamista tiedoista sekä tiedonsiirroista viranomaisilta ammattikorkeakouluille.

Ammattikorkeakoulujen viranomaisille toimittamat tiedot sekä tiedonsiirrot viranomaisilta ammattikorkeakouluille (AMKERUU-työryhmän toimeksiantoon sisällyttämättömät tiedonkeruut on merkitty harmaalla)

Kuvassa esitetään sekä ammattikorkeakoulun perustoimintaa tukevat tiedonsiirrot (hakijatiedot) että raportointiin liittyvät tiedontoimitukset ja se kuvaa hyvin ammattikorkeakoulujen ja viranomaisten välistä laajaa tietokytettä.

Ammattikorkeakoulu ylläpitää AMKOTA-portaalin kautta vuosittain koulutusohjelma-, aloituspaikka- ja hanke-esityksiä (pääosin tammikuussa) AMKOTAn päätöstietokantaan sekä tavoite- ja tulossopimuksen mukaisia koulutustarjontatietoja AMKOPAS-järjestelmään (pääosin kesäkuussa).

Ammattikorkeakoulu käsittelee AMKOTA-portaalin kautta yhteishaun hakijatietoja (AMKYH) sekä opettajakorkeakoulujen hakijatietoja (AMKOPE). Näistä järjestelmistä voidaan hakijatiedot siirtää siirtotiedostolla ammattikorkeakoulun opiskelija- ja opinto- hallintojärjestelmään. Ammattikorkeakoulu kirjaa hakijan ilmoittaman opiskelupaikan vastaanottotiedon suoraan AMKOREK-järjestelmään. AMKYH, AMKOPE ja AMKOREK järjestelmät muodostavat yhdessä sekä viranomaisia että ammattikorkeakouluja palvelevan hakijatietojärjestelmän, jota ammattikorkeakoulut käyttävät melkein ympärivuotisesti hakuaikojen rytmittämänä.

Ammattikorkeakoulu toimittaa AMKOTA-portaalin kautta tilastotietokantaan vuosittain syyskuussa opiskelijamääriä sekä tammikuussa opintoja, opettajia ja henkilöstöä koskevia tietoja ja määriä. Nämä tiedot voi toimittaa joko siirtotiedostoina tai syöttämällä suoraan järjestelmään. Ammattikorkeakoulu voi kontrolliraporttien avulla tarkistaa toimittamansa tiedon.

Ammattikorkeakoulu toimittaa kansainvälisen vaihdon tiedot vuosittain tammikuussa CIMO: on joko tiedonsiirtona tai käyttämällä CIMO:n selainpohjaista tiedonkeruujärjestelmää. CIMO toimittaa nämä tiedot AMKOTA: an ja ammattikorkeakoulu pääsee tarkistamaan siirretyt tiedot helmikuussa.

Ammattikorkeakoulu toimittaa tiedonsiirtona valmistuvien opiskelijoiden vastaajatunnukset OPALA-järjestelmään. Tietojen toimitusrytmi on ammattikorkeakoulukohtainen ja vaihtelee kuukausittain toimitettavista tiedoista vuosittain toimitettaviin tietoihin. Valmistuva opiskelija voi omalla tunnuksellaan vastata opetusministeriön valtakunnalliseen valmistuskyselyyn.

Ammattikorkeakoulu toimittaa selainliittymän kautta opiskelijamäärätietoja Opetushallituksen valtiosuuden laskentajärjestelmään kaksi kertaa vuodessa, tammikuun ja syyskuun lopussa. Kerran vuodessa raportoidaan myös käyttökustannukset.

Ammattikorkeakoulu toimittaa siirtotiedostoina Tilastokeskukselle seuraavat tiedot: opiskelijatiedot kerran vuodessa syyskuussa, tutkinnon suorittaneet kaksi kertaa vuodessa (elokuu ja tammikuu) ja opettajankoulutuksen suorittaneet kerran vuodessa maaliskuussa. Tämän lisäksi toimitetaan kerran vuodessa maaliskuussa tietoja järjestetystä aikuiskoulutuksesta ja huhtikuussa tutkimus- ja kehittämistoiminnasta.

Ammattikorkeakoulu toimittaa Kelalle kuukausittain levykkeellä opiskelijoiden läsnäolo-, eroamis- ja valmistumistietoja. Kerran vuodessa lokakuussa toimitetaan opintotukea saavien opiskelijoiden suorittamien opintoviikkojen määrä.

Seuraavassa taulukossa on lueteltu työryhmän toimeksiannon mukaiset tiedonkeruut ja niiden keskeiset tietosisällöt sekä keruuajankohdat:

AMKOTA tilastotietokanta	Summatietoja
Opiskelijamäärät	syyskuu
Aloittaneet	syyskuu
Keskeyttäneet ja keskeyttämisten syyt	tammikuu
Tutkinnon suorittaneet, lukumäärä ja suoritus aika	tammikuu
Koulutusohjelman ulkopuolelta valitut opinnot, suoritukset ja opiskelijamäärät	tammikuu
Vieraalla kielellä annettu opetus, järjestettyjen opintoviikkojen lkm	tammikuu
Avoin ammattikorkeakoulu, suoritettavat opintoviikot ja opiskelijamäärät	tammikuu
Opettajat: lukumäärät, tutkinnot, kelpoisuus, koulutuksessa olevat	tammikuu
Ulkomaalaiset opettajat, määrät	tammikuu
Luennoitsijat, tunnit (suomalaiset, ulkomaalaiset)	tammikuu
Henkilökunta (muut kuin opettajat), määrät	tammikuu
Virtuaaliopinnot, suoritettavat opintoviikot	tammikuu
Opinnäytetyöt, lukumäärä ja hankkeistetut	tammikuu
CIMO Kansainvälinen opiskelija- ja opettajaliikkuvuus	Henkilötietoja
Kansainvälinen opiskelijavaihto, lähteneet (alle 3 kk, yli 3 kk)	tammikuu
Kansainvälinen opiskelijavaihto, saapuneet (alle 3 kk, yli 3 kk)	tammikuu
Kansainvälinen harjoittelijavaihto, lähteneet (alle 3 kk, yli 3 kk)	tammikuu
Kansainvälinen harjoittelijavaihto, saapuneet (alle 3 kk, yli 3 kk)	tammikuu
Kansainvälinen opettaja- ja asiantuntijavaihto, lähteneet (alle 1 kk, yli 1 kk)	tammikuu
Kansainvälinen opettaja- ja asiantuntijavaihto, saapuneet (alle 1 kk, yli 1 kk)	tammikuu
OPH Käyttömenojen valtionosuuksien laskenta	Summatietoja
Opiskelijamäärät, kotikunnat	syyskuu
Opiskelijamäärät, kotikunnat	tammikuu
TILASTOKESKUS	Henkilötietoja
Opiskelijatiedot 20.9.	lokakuu
Suoritettavat tutkinnot syyslukukaudelta	tammikuu
Suoritettavat tutkinnot kevätlukukaudelta	elokuu

Tilastokeskukselle ja CIMO:lle tiedot toimitetaan henkilö pohjaisina ja AMKOTA:n tilastotietokantaan sekä Opetushallituksen valtionosuuden laskentaan summatietoina. Näistä Tilastokeskuksen, Opetushallituksen ja AMKOTA:n opiskelijoita koskevat tiedonkeruut sisältävät paljon samoja tietoja hieman eri tavalla ryhmiteltynä. Ammattikorkeakoulun näkökulmasta samoja tietoja toimitetaan kolmelle eri viranomaiselle, kolmessa erilaisessa kombinaatiossa kolmella erilaisella aikataululla.

4 Työryhmän ehdotukset

Työryhmän piti toimeksiantonsa perusteella selvittää voidaanko, Tilastokeskuksen tietotuotantoa nopeuttamalla ja täydentämällä luopua ammattikorkeakoulutilastointia koskevista päällekkäisistä tiedonkeruista. Voitaisiinko luopua opetusministeriön tavoitesopimusneuvotteluja varten tapahtuvasta erillisestä opiskelija- ja tutkintotiedonkeruusta ja olisiko ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän tarvitsemat tiedot mahdollista liittää Tilastokeskuksen tiedonkeruuseen, niin että syksystä 2005 alkaen opiskelija- ja tutkintotietoja kerättäisiin ammattikorkeakouluilta vain Tilastokeskukseen ja Tilastokeskus toimittaisi tiedoista sovitut tiedostot eri tahoille.

4.1 Tiedonkeruuajankohdat, tilaston valmistumisajankohdan aikaistaminen ja porrastaminen

Työryhmän tehtävänä oli laatia ehdotus kuinka Tilastokeskuksen ammattikorkeakouluilta keräämien opiskelija- ja tutkintotietojen tiedonkeruun ajankohdat sovitetaan ammattikorkeakoulujen ja muiden tiedontarvitsijoiden kesken. Samoin työryhmän tehtävänä oli tehdä ehdotus tietojen valmistumisajankohdan aikaistamisesta ja porrastamisesta.

Ammattikorkeakoulujen opiskelijatietoja syksyn 20.9. tilanteesta kerää ja tilastoi Tilastokeskus, opetusministeriö ja Opetushallitus. Opiskelijatietoja 20.1. tilanteesta kerää Opetushallitus. Kalenterivuoden tutkintotietoja kerää ja tilastoi sekä Tilastokeskus että opetusministeriö. Opiskelijatietojen tiedonkeruuseen jatkossa vaikuttaa oleellisesti valmistelussa olevan ammattikorkeakoulujen rahoitusta koskevan lakiuudistuksen eteneminen. Nykyisen lain voimassa ollessa Opetushallitus kerää opiskelijatiedot rahoitusta varten kaksi kertaa vuodessa, opiskelijamäärät 20.1. ja 20.9. Valmistelussa olevan lain mukaan rahoitus ei enää jatkossa määräytyisi todellisista opiskelijamääristä, vaan sovituisista aloituspaikkamääristä johdetuista laskennallisista opiskelijamääristä ja tutkintomääristä. Koska tilanne rahoituslain uudistuksen suhteen on auki, työryhmä tekee näiltä osin kaksi vaihtoehtoista ehdotusta. Vaihtoehdossa yksi lähtökohtana on, että rahoituslaki ei muutu. Vaihtoehdossa kaksi lähtökohtana on, että suunniteltu rahoituslakiuudistus tulee voimaan vuotta 2005 tai 2006 koskien.

Ehdotus

Vaihtoehto 1

Mikäli valtiosuudet määräytyvät vuonna 2006 edelleen nykyisin voimassa olevan rahoituslain mukaan, niin työryhmä ehdottaa, että ammattikorkeakoulujen opiskelija- ja tutkintotiedonkeruuta muutetaan seuraavasti:

- Vuoden 2006 tiedoista alkaen opiskelijatiedot 20.1. ja 20.9. tilanteista kerää ainoastaan Tilastokeskus. Opetusministeriö luopuu syksyn 20.9. tilanteen mukaisesta AMKOTA-opiskelijatiedonkeruusta vuodesta 2005 alkaen. Opetushallitus luopuu 20.1. ja 20.9. tilanteen mukaisista ammattikorkeakoulujen rahoituksen opiskelijatiedonkeruusta vuodesta 2006 alkaen. Opetusministeriö ja Opetushallitus saavat tarvitsemansa opiskelijatiedot luopumisajankohdasta alkaen Tilastokeskuksesta. Tiedot kerätään henkilö pohjaisina kuten Tilastokeskuksen 20.9. tiedonkeruussa tähänkin saakka.
- Tilastokeskuksen tiedonkeruu ja tilastointi kehitetään niin, että 20.1. ja 20.9. tilanteen mukaiset opiskelijamäärätiedot kerätään ammattikorkeakouluilta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun asetuksen 19 §:n mukaisesti kymmenen päivän kuluessa tilastointipäivästä ja että rahoituksen laskennassa tarvittavat tiedot ovat käytettävissä tilastointivuonna 31.10 mennessä. Tilastokeskuksen opiskelijatiedonkeruu ja tilastointi kehitetään niin, että 20.9. tilanteen mukaiset summatut opiskelijatiedot ammattikorkeakouluilta saaduin tietosisällöin ovat opetusministeriön käytettävissä tilastointivuonna 5.11. mennessä, ja lopullinen aineisto taustatiedoilla täydennettynä tilastovuotta seuraavana vuonna 30.4. mennessä. Tiedot ovat opetusministeriön kautta samasta ajankohdasta lukien ammattikorkeakoulujen käytössä.
- Vuoden 2005 tiedoista alkaen tutkintotiedot kerää ainoastaan Tilastokeskus. Opetusministeriö luopuu kalenterivuoden AMKOTA-tutkintotiedonkeruusta. Opetusministeriö saa tarvitsemansa tutkintotiedot Tilastokeskuksesta. Tiedot kerätään henkilö pohjaisina kuten Tilastokeskuksen tutkintotiedonkeruussa tähänkin saakka. Samalla Tilastokeskus luopuu kevätlukukauden erillisestä tiedonkeruusta, ja tutkintotiedot kerätään kerralla koko kalenterivuotta koskevasti tilastointivuotta seuraavan vuoden alussa.
- Tilastokeskuksen tutkintotiedonkeruu ja - tilastointi kehitetään niin, että kalenterivuoden summatut tutkintotiedot ovat ammattikorkeakouluilta saaduin tietosisällöin opetusministeriön käytettävissä tilastointivuotta seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä, ja lopullinen aineisto taustatiedoilla täydennettynä tilastointivuotta seuraavan vuoden 30.4. mennessä. Tiedot ovat opetusministeriön kautta samasta ajankohdasta lukien ammattikorkeakoulujen ja niiden ylläpitäjien käytössä.
- Opiskelija- ja tutkintotietojen toimittamisesta opetushallinnolle sovitaan opetushallinnon ja Tilastokeskuksen välisessä tietopalvelusopimuksessa.

Vaihtoehto 2

Mikäli ammattikorkeakouluja koskevaa rahoituslakia muutetaan vuodesta 2005 tai vuodesta 2006 alkaen sellaiseksi, että rahoitus määräytyy jatkossa sovitusta aloituspaikoista johdetuista laskennallisista opiskelijamääristä ja suoritettujen tutkintojen määristä, niin työryhmä ehdottaa, että ammattikorkeakoulujen opiskelija- ja tutkintotiedonkeruuta muutetaan seuraavasti:

- Uuden rahoituslain voimassa ollessa kerätään ainoastaan 20.9. tilanteen mukaiset opiskelijatiedot, jotka kerää Tilastokeskus. Opetusministeriö luopuu 20.9. tilanteen mukaisesta AMKOTA-opiskelijatiedonkeruusta vuodesta 2005 alkaen. Opetusministeriö saa tarvitsemansa opiskelijatiedot luopumisajankohdasta alkaen Tilastokeskuksesta. Jos uusi rahoituslaki tulee voimaan vuonna 2005, niin Opetushallitus luopuu 20.1. ja 20.9. tilanteen mukaisista tiedonkeruistaan vuonna 2005. Jos uusi rahoituslaki tulee voimaan vuonna 2006, niin Opetushallitus luopuu 20.1. ja 20.9. tilanteen mukaisista tiedonkeruistaan vuonna 2006. Tiedot kerätään henkilö pohjaisina kuten Tilastokeskuksen 20.9. tilastointipäivän tiedonkeruussa tähänkin saakka.
- Tilastokeskuksen tiedonkeruu ja tilastointi kehitetään niin, että 20.9. tilanteen mukaiset summatut opiskelijatiedot ammattikorkeakouluilta saaduin tietosisällöin ovat opetusministeriö käytettävissä tilastointivuonna 5.11. mennessä, ja lopullinen aineisto taustatiedoilla täydennettynä tilastointivuotta seuraavan vuoden 30.4. mennessä.
- Vuoden 2005 tiedoista alkaen tutkintotiedot kerää ainoastaan Tilastokeskus. Opetusministeriö luopuu AMKOTA-tietokantaan tapahtuvasta kalenterivuoden tutkintotiedonkeruusta. Opetusministeriö saa tarvitsemansa tutkintotiedot Tilastokeskuksesta. Tiedot kerätään henkilö pohjaisina kuten Tilastokeskuksen tutkintotiedonkeruussa tähänkin saakka. Samalla Tilastokeskus luopuu kevätlukukauden erillisestä tiedonkeruusta, ja tutkintotiedot kerätään kerralla koko kalenterivuotta koskevasti tilastointivuotta seuraavan vuoden alussa.
- Tilastokeskuksen tutkintotiedonkeruu ja -tilastointi kehitetään niin, että summatut kalenterivuoden tutkintotiedot ovat ammattikorkeakouluilta saaduin tietosisällöin opetusministeriön käytettävissä tilastointivuotta seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä, ja lopullinen aineisto taustatiedoilla täydennettynä sisältäen rahoituslaskennassa tarvittavat tiedot 30.4. mennessä.
- Opiskelija- ja tutkintotietojen toimittamisesta opetushallinnolle sovitaan opetushallinnon ja Tilastokeskuksen välisessä tietopalvelusopimuksessa.

4.2 Tietosisältöjen ja käsitteiden määrittely

Työryhmän tehtävänä oli määrittellä tietosisällöt ja käsitteet vastaamaan kunkin tiedonkerääjä tahon tietotarpeita.

Tilastokeskuksen, opetusministeriön ja Opetushallituksen tiedonkeruiden tilastoinnin tietosisällöissä ja käsitteissä on eroavuutta sekä opiskelija- että tutkintotietojen osalta. Tietosisältöjen osalta tiedonkeruut poikkeavat toisistaan sekä kohdejoukon laajuuden (kenestä tietoa kerätään) että tiedon tarkkuustason (miten yksityiskohtaista tietoa kerätään) suhteen.

Tiedonkeruun ja tilastoinnin kohdejoukko

Jotta opetusministeriön tavoitesopimusneuvotteluissa ja muutoin seurantaan tarvitsemat tiedot, yksikköhinnan laskentaan ja rahoituksen määräytymiseen (Opetushallituksen tiedonkeruu) tarvittavat tiedot saataisiin Tilastokeskuksen tiedonkeruiden kautta, Tilastokeskuksen tiedonkeruiden kohdejoukkoa täytyy laajentaa.

Ehdotus

Työryhmä esittää koskien sekä nykyisen rahoituslain mukaista tilannetta että edellä kuvattua valmistelussa olevan lain mukaista tilannetta koskien seuraavaa:

- Tilastokeskus kerää henkilö pohjaisessa opiskelijatiedonkeruussaan tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijoiden lisäksi tiedot erikoistumisopinto-opiskelijoista ja opettajakorkeakoulujen opiskelijoista (ammattillisen opettajankoulutuksen pedagogiset opinnot, erityisopettajan, opinto-ohjaajan ja liikenneopettajan opinnot).
- Tilastokeskus kerää esitetyssä kalenterivuoden henkilö pohjaisessa tutkintotiedonkeruussaan tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijoiden lisäksi tiedot erikoistumisopinnot suorittaneista opiskelijoista ja opettajakorkeakouluissa opinnot suorittaneista (ammattillisen opettajankoulutuksen pedagogiset opinnot, erityisopettajan, opinto-ohjaajan ja liikenneopettajan opinnot).
- Opetusministeriö ja Opetushallitus luopuvat kokonaisuudessaan ammattikorkeakouluja koskevista opiskelija- ja tutkintotiedonkeruistaan.
- Nykyisen rahoituslain voimassa ollessa Tilastokeskus sisällyttää 20.1. tilanteen mukaiseen tiedonkeruuseen paitsi tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijat niin myös rahoituksen laskentaa varten tarvittavat erikoistumisopinto-opiskelijat. Samalla Opetushallitus luopuu kokonaisuudessaan omasta 20.1. tilanteen mukaisesta ammattikorkeakouluja koskevasta opiskelijatiedonkeruustaan.

Tiedonkeruun ja tilastoinnin tarkkuustaso

Jotta opetusministeriön tavoitesopimusneuvotteluissa ja muutoin seurantaan tarvitsemat tiedot sekä yksikköhinnan laskentaan ja rahoituksen määräytymiseen tarvittavat (Opetushallituksen tiedonkeruu) tiedot saataisiin Tilastokeskuksen opiskelija- ja tutkintotiedonkeruiden kautta, täytyy tietoja eräiltä osin kysyä yksilöidymmin, tarkemmalla tarkkuustasolla. Opetusministeriön ja Opetushallituksen tietotarpeet edellyttävät, että opiskelijatiedoissa pystytään erottelemaan valtionosuusrahoitukseen oikeuttavat opiskelijat. Tiedonkeruussa on pystyttävä erottelemaan normiaikaiset opiskelijat, vuodella normiajan ylittäneet opiskelijat ja muut yliaikaiset opiskelijat toisistaan. Sen lisäksi opiskelijat täytyy pystyä erottelemaan rahoituslähteen mukaan. Tämän lisäksi Tilastokeskuksen tiedoista täytyy saada AMKOTA-tilastoinnin käsittein aloittaneiden, koulutusohjelmaa vaihtaneiden, koulutusala vaihtaneiden, tuotantopainotteisessa opiskelevien ja sinne vaihtaneiden määrät sekä rahoitus-tiedonkeruun tarvitsemat erityisopiskelijoiden määrät. Osa näistä tiedoista täytyy kysyä suoraan, osa johdetaan muista tiedoista.

Ehdotus

Työryhmä esittää koskien sekä nykyisen rahoituslain mukaista tilannetta että edellä kuvattua valmistelussa olevan lain mukaista tilannetta seuraavaa:

- Tilastokeskus muuttaa tiedonkeruun tietosisältöä sellaiseksi, että seuraavat tiedot lisätään sekä opiskelija- että tutkintotiedonkeruuseen:
 - Läsnäololukukausien lukumäärä
 - Poissaololukukausien lukumäärä
 - Tutkinnon laajuus (henkilökohtainen opintosuunnitelma)
 - Rahoituslähde
 - Ensimmäinen kirjohintulovuosi ko. tutkintoon
 - Ensimmäinen kirjohintulolukukausi ko. tutkintoon
 - Tutkintopreferenssi (tutkinto, johon saadaan valtiosuutusta tai muu tutkinto)
 - Tuotantopainotteinen koulutus (vaihtoehtona: on, ei).
- Nykyisen rahoituslain voimassa ollessa opiskelijatiedonkeruussa kysytään lisäksi onko erityisopiskelija.

Tilastokeskuksen opiskelija- ja tutkintotiedonkeruiden tietoluettelot ovat kokonaisuudessaan liitteinä.

Yhteinen käsiterekisteri

Vaikka tiedonkeruun ja tilastoinnin kohde (opiskelijat, tutkinnot) on sama, niin kukin viranomainen määrittelee ammattikorkeakouluilta kysymänsä tiedon omista tarpeistaan käsin. Tämä on ammattikorkeakoulujen kannalta ongelmallista. Paitsi että eri viranomaiset keräävät lähes samaa tietoa samana ajankohtana, sitä kysytään hieman toisistaan poikkeavilla määrittelyillä ja käytetään hieman toisistaan poikkeavia tunnistetietoja (koodistoja).

Jotta yhteisiin käsitteisiin voitaisiin päästä ja ylläpitää niitä, on työryhmän työn edetessä vahvistunut käsitys yhteisen käsiterekisterin tarpeellisuudesta.

Ehdotus

Työryhmä esittää koskien käsiterekisterin perustamista seuraavaa:

- Tilastokeskuksen, opetusministeriön, Opetushallituksen ja Kansaneläkelaitoksen ammattikorkeakouluja koskevissa tiedonkeruissa, tilastoinnissa ja muussa toiminnassa esiintyviä käsitteitä varten perustetaan yhteinen käsiterekisteri.
- Rekisteriin kootaan Tilastokeskuksen ammattikorkeakouluja koskevan tilastoinnin käsitteet, opetusministeriön AMKOTA-päätös- ja tilastotietokannan käsitteet, Opetushallituksen valtiosuusjärjestelmän, ammattikorkeakouluopassovelluksen (AMKOPAS), ammattikorkeakoulujen yhteishakujärjestelmän (AMKYH), ammattikorkeakoulujen hakija- ja opiskelupaikkajärjestelmän (AMKOREK), ammatillisten opettajakorkeakoulujen yhteishakujärjestelmän (AMKOPE) käsitteet sekä Kansaneläkelaitoksen ammattikorkeakouluopiskelijoiden opintotukitiedonkeruun käsitteet.
- Rekisteriin kootaan yhteisesti käytettävät luokitukset ja koodistot.

- Käsiterekisteri rakennetaan ja ylläpidetään yhteistyössä opetusministeriön, Opetushallituksen, ammattikorkeakoulujen, ammattikorkeakoulujen ylläpitäjien ja Tilastokeskuksen kesken.
- Käsiterekisteri toteutetaan niin, että sitä voidaan hyödyntää erilaisten tietojärjestelmiä koskevien käsikirjojen tekemisessä, tietojen päivitystilanteissa ja raporttien sisältöselosteissa ja että se on avoin osa internetissä näkyvää AMKOTA, ammattikorkeakoulujen tietoportaalien palvelua.
- Käsiterekisterin tekeminen aloitetaan määrittämisellä ja toteutetaan pilottiversio yhteistyössä Oulun seudun ammattikorkeakoulun ja sidosryhmien kanssa.

4.3 Ammattikorkeakoulujen tietojärjestelmien ja Tilastokeskuksen tiedonkeruun kehittäminen tietojen luotettavuuden takaamiseksi

Työryhmän tehtävänä oli tehdä selvitys siitä kuinka ammattikorkeakoulujen tietojärjestelmiä ja Tilastokeskuksen tiedonkeruuta voitaisiin kehittää siten, että tiedot saataisiin oppilaitoksilta oikeellisia ja luotettavina.

Tiedonkeruiden yhteydessä ammattikorkeakouluilta kerättäville tiedoille joudutaan tekemään erilaisia tarkistuksia. Näin siitäkin huolimatta, että viime kädessä vastuu tietojen oikeellisuudesta on tiedonantajilla eli ammattikorkeakouluilla. Tilastokeskuksen tilastoinnissa aineistojen virheettömyydellä on merkitystä kyseisiä, esim. opiskelija- tai tutkintotilastoja, laajemminkin. Henkilöpohjaisia opiskelija- ja tutkintoaineistoja keskenään ja muihin henkilö-pohjaisiin aineistoihin yhdistelemällä tuotetaan mm. keskeyttämistilastot sekä erilaiset sijoitustilastot. Nykyisellään Tilastokeskus joutuu tekemään saamilleen aineistoille perusteelliset tarkistus- ja korjaustoimenpiteet, jotka ovat merkittävin syy tilastojen myöhempään valmistusaikatauluun verrattuna muihin tiedonkerääjätahoihin.

Jotta Tilastokeskuksen tilastot voisivat valmistua ajoissa opetusministeriön tavoite-sopimusneuvottelujen ja muiden tarpeiden varten sekä rahoitusjärjestelmän käyttöön, tiedot täytyy saada Tilastokeskukseen virheettöminä ammattikorkeakouluista. Tähän liittyen on tarpeellista kehittää Tilastokeskuksen sekä tiedonkeruun että tiedonjakelurutiineja, jotta tiedot saadaan tehokkaasti kerättyä ja edelleen toimitettua opetusministeriön, Opetushallituksen, ammattikorkeakoulujen ja ylläpitäjien käyttöön.

Ehdotus

Työryhmä esittää tietojen tarkistamista ja tiedonkeruuta koskien seuraavaa:

- Ammattikorkeakoulujen tietojärjestelmiä varten rakennetaan yhteiset tarkistusrutiinit, joilla varmistetaan, että ammattikorkeakoulujen Tilastokeskukseen toimittamat henkilö-pohjaiset aineistot ovat pyydetynlaisia ja virheettömiä. Tarkistusrutiineja luotaessa on tarkoituksenmukaista hyödyntää eri tahojen asiantuntemusta ja jo käytettävissä olevia tietoja.
- Tilastokeskuksen tiedonkeruun ja tiedonjakelukäytäntöjä kehitetään.

- Opetusministeriö asettaa yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa projektiryhmän, jonka tehtävänä on syksystä 2004 alkaen kehittää ammattikorkeakoulujen tietojärjestelmiä varten yhteisiä kerättävien tietoaineistojen tarkistusrutiineja sekä Tilastokeskuksen tiedonkeruu- ja tiedonjakelukäytäntöjä.

4.4 Työryhmän esitysten henkilöstö- ja kustannusvaikutukset

Tilastokeskuksessa tiedonkeruun kehittämiseen tarvitaan Tilastokeskuksen ulkopuolista rahoitusta 25 000 euroa, jolla rahoitetaan henkilötöyvuosissa yhteensä puolen vuoden lisätöypanos vuosien 2004 ja 2005 aikana. Jos Tilastokeskus joutuu tekemään rahoitusta varten opiskelija-tiedonkeruun 20.1. (vaihtoehto 1), siitä aiheutuvat kustannukset sovitaan Tilastokeskuksen, opetusministeriön, Opetushallituksen ja Suomen Akatemian tietopalvelusopimuksessa. Vaihtoehtoon 1 toteutuessa myös 20.9. opiskelijatiedonkeruun aikataulujen tiukentumisesta aiheutuvan lisätöypanoksen kustannukset sovitaan kyseisessä tietopalvelusopimuksessa. Muilta osin opiskelija- ja tutkintotiedonkeruut rahoitetaan Tilastokeskuksen budjettirahoituksella. Aineiston toimittamisesta opetusministeriöön ja Opetushallitukseen sovitaan erikseen tietopalvelusopimuksessa. Muita kustannusvaikutuksia saattaisi syntyä mahdollisesta salaushjelman korjaamisesta Tilastokeskuksen suojatulla yhteydellä, jota kautta aineistot voisi toimittaa Tilastokeskukseen turvallisesti ilman salaushjelman ajoa. Tämä mahdollisuus vaatii vielä lisäselvityksiä.

Ammattikorkeakoulujen syksyn (20.9.) henkilö pohjaiset opiskelijatiedot vuonna 2005
Ammattikorkeakoulututkintoon ja ammattikorkeakoulun jatkotutkintoon johtava koulutus,
erikoistumisopinnot ja ammatillinen opettajankoulutus

Tieto	Sijainti	Pituus	Lisäselvitykset, koodistot, merkit
Oppilaitostunnus	1	5	Ks. ammattikorkeakoulukohtaiset tunnuks
Tutkintokoodi	6	3	Katso tutkintokoodit
Koulutusohjelmakoodi	9	4	Katso amk-kohtaiset ko- ja sv-koodit
Suuntautumisvaihtoehtokoodi	13	5	Katso amk-kohtaiset ko- ja sv-koodit
Koulutustyyppi	18	1	1=Nuorten koulutus, tutkintoon johtava 2=Aikuiskoulutus, tutkintoon johtava 3=Erikoistumisopinnot 5=Ammatillinen opettajankoulutus
Koulutuksen opetuskieli	19	2	2-kirjaiminen tunnus Katso kielikoodit
Kunta, jossa ko. koulutusohjelman mukaista koulutusta opiskelijalle ensisijaisesti järjestetään	21	3	Katso kuntakoodit
Henkilötunnus	24	11	Päivä, kuukausi, vuosi, tunnusosa (ppkkvv-nnnt)
Sukunimi	35	30	
Etunimet	65	30	
Sukupuoli	95	1	1=Mies, 2=Nainen
Äidinkieli	96	2	2-kirjaiminen tunnus Katso kielikoodit
Opiskelijan vakinainen asuinkunta	98	3	Katso kuntakoodit
Opiskelijan kansalaisuus	101	3	YK:n 3-numeroinen tunnus Katso valtio- ja maakoodit
Ko. tutkintoon kirjoihintulovuosi ko. ammattikorkeakoulussa	104	4	Vuosi, jolloin opiskelija on ottanut vastaan ko. tutkinnon opiskeluoikeuden ja ilmoittautunut läsnä- tai poissaolevaksi

Tieto	Sijainti	Pituus	Lisäselvitykset, koodistot, merkit Katso tarkennukset
Ko. tutkintoon kirjoihintulolukukausi ko. ammattikorkeakoulussa	108	1	1=Kevät (1.1. - 31.7.) 2=Syksy (1.8. - 31.12.)
Kirjoillaolo ammattikorkeakoulussa 20.1.2005 (ilmoittautumistieto)	109	1	1=Läsnä 2=Poissa 0=Opiskelija ei ollut kirjoilla 20.1.2005
Kirjoillaolo ammattikorkeakoulussa 20.9.2005 (ilmoittautumistieto)	110	1	1=Läsnä 2=Poissa
Edellisenä syyslukukautena (1.8.2004-31.12.2004) suoritettujen varsinaisten opintoviikkojen määrä	111	3	Ko. tutkintoa varten suoritettu opintoviikkomäärä edellisellä syyslukukaudella
Edellisenä kevätlukukautena (1.1.2005-31.7.2005) suoritettujen varsinaisten opintoviikkojen määrä	114	3	Ko. tutkintoa varten suoritettu opintoviikkomäärä edellisellä kevätlukukaudella
Edellisen lukuvuoden loppuun (31.7.2005) mennessä suoritettujen kaikkien opintoviikkojen määrä	117	3	Ko. tutkintoa varten suoritettu kokonaisopintoviikkomäärä
UUDET TIEDOT:			
Läsnäololukukaudet	120	2	Läsnäololukukausien määrä ko. tutkinnossa vuoden 2005 loppuun mennessä.
Poissaololukukaudet	122	2	Poissaololukukausien määrä ko. tutkinnossa vuoden 2005 loppuun mennessä.
Tutkinnon laajuus	124	3	Tutkinnon laajuus opintoviikkoina
Ensimmäinen kirjoihintulovuosi ko. tutkintoon	127	4	Vuosi, jolloin opiskelija on ilmoittautunut ensimmäistä kertaa läsnä- tai poissaolevaksi ko. tutkintoon missä tahansa ammattikorkeakoulussa
Ensimmäinen kirjoihintulolukukausi ko. tutkintoon	131	1	Lukukausi, jolloin opiskelija on ilmoittautunut ensimmäistä kertaa läsnä- tai poissaolevaksi ko. tutkintoon missä tahansa ammattikorkeakoulussa
Tutkintopreferenssi	132	1	1=ensisijainen tutkinto 2=toissijainen tutkinto
Tuotantopainotteinen koulutus	133	1	Tuotantopainotteinen koulutus (vaihtoehdot: on, ei)
Rahoituslähde	134	1	Opiskelijan rahoitustausta, OPH:n koodisto
Erityisopiskelija	135	1	Erityisopiskelija (vaihtoehdot: on, ei) (<i>Nykyisen rahoituslain ollessa voimassa</i>)

**Ammattikorkeakouluissa kalenterivuonna 2005 suoritettut tutkinnot
ja loppuun suoritettut opinnot**

Tieto	Sijainti	Pituus	Lisäselvitykset, koodistot, merkit
Oppilaitostunnus	1	5	Ks. ammattikorkeakoulukohtaiset tunnuks
Tutkintokoodi	6	3	Ks. tutkintokoodit
Koulutusohjelmakoodi	9	4	Ks. amk-kohtaiset ko- ja sv-koodit
Suuntautumisvaihtoehtokoodi	13	5	Ks. amk-kohtaiset ko- ja sv-koodit
Koulutustyyppi	18	1	1=Nuorten koulutus, tutkintoon johtava 2=Aikuiskoulutus, tutkintoon johtava 3=Erikoistumisopinnot 5=Ammatillinen opettajankoulutus
Koulutuksen opetuskieli	19	2	2-kirjaiminen tunnus Katso kielikoodit
Kunta, jossa ko. koulutusohjelman mukaista koulutusta opiskelijalle ensisijaisesti järjestetään	21	3	Katso kuntakoodit
Henkilötunnus	24	11	Päivä, kuukausi, vuosi, tunnusosa (ppkkvv-nnnt)
Sukunimi	35	30	
Etunimet	65	30	
Sukupuoli	95	1	1=Mies, 2=Nainen
Äidinkieli	96	2	2-kirjaiminen tunnus Katso kielikoodit
Opiskelijan vakinainen asuinkunta	98	3	Katso kuntakoodit
Opiskelijan kansalaisuus	101	3	YK:n 3-numeroinen tunnus Katso valtio- ja maakoodit
Ko. tutkintoon kirjohintulovuosi ko. ammattikorkeakoulussa	104	4	Vuosi, jolloin opiskelija on ottanut vastaan ko. tutkinnon opiskeluoikeuden ja ilmoittautunut läsnä- tai poissaolevaksi Katso tarkennukset
Ko. tutkintoon kirjohintulolukukausi ko. ammattikorkeakoulussa	108	1	1=Kevät (1.1. - 31.7.) 2=Syksy (1.8. - 31.12.)
Tutkinnon suorittamisajankohta ko. ammattikorkeakoulussa	109	8	Vuosi, kuukausi, päivä (vvvvkkpp)
Omassa ammattikorkeakoulussa suoritettut opintoviikot	117	3	Sisältää työharjoittelun
Muissa ammattikorkeakouluissa	120	3	Suomessa

Tieto	Sijainti	Pituus	Lisäselvitykset, koodistot, merkit
suoritetut opintoviikot			
Yliopistoissa suoritetut opintoviikot	123	3	Suomessa
Yleissivistävissä ja ammatillisissa oppilaitoksissa suoritetut opintoviikot	126	3	Suomessa
Ulkomailla suoritetut opintoviikot	129	3	
Muualla suoritetut opintoviikot	132	3	
Opintoviikot yhteensä	135	3	Edellä mainitut yhteensä (myös tutkintovaatimusten yli suoritetut opintoviikot)
UUDET TIEDOT:			
Läsnäololukukaudet	138	2	Läsnäololukukausien määrä ko. tutkinnossa
Poissaololukukaudet	140	2	Poissaololukukausien määrä ko. tutkinnossa
Tutkinnon laajuus	142	3	Tutkinnon laajuus opintoviikkoina
Ensimmäinen kirjoihintulovuosi ko. tutkintoon	145	4	Vuosi, jolloin opiskelija on ilmoittautunut ensimmäistä kertaa läsnä- tai poissaolevaksi ko. tutkintoon missä tahansa ammattikorkeakoulussa
Ensimmäinen kirjoihintulolukukausi ko. tutkintoon	149	1	Lukukausi, jolloin opiskelija on ilmoittautunut ensimmäistä kertaa läsnä- tai poissaolevaksi ko. tutkintoon missä tahansa ammattikorkeakoulussa
Tutkintopreferenssi	150	1	1=ensisijainen tutkinto 2=toissijainen tutkinto
Tuotantopainotteinen koulutus	151	1	Tuotantopainotteinen koulutus (vaihtoehdot: on, ei)
Rahoituslähde	152	1	Opiskelijan rahoitustausta, OPH:n koodisto

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

ISBN 952-442-777-X

ISSN 1458-8102

Julkaisumyynti/ Bokförsäljning

Yliopistopaino/ Universitetstryckeriet
PL 4 / PB 4 (Vuorikatu 3 / Berggatan 3)

00014 Helsingin Yliopisto

puhelin/ telefon (09) 7010 2363

faksi / fax (09) 7010 2374

books@yopaino.helsinki.fi

www.yliopistopaino.helsinki.fi